

Naisen paikka on vasemmalla

NAISPOLIITTINEN ASIAKIRJA

Vasemmistonaiset
VÄNSTERKVINNORNA

Naisen paikka on vasemmalla

- Vasemmistonaisten poliittinen ohjelma

HYVÄKSYTTY
VASEMMISTONAISTEN KOKOUKSESSA
3.11.2013

Antoisia lukuhetkiä!

1. Henkilökohtainen on poliittista - edelleen

Vapauden ja solidaarisuuden esteet, hierarkiat ja alistussuhteet eivät perustu pelkästään talouteen. Vasemmistofeministinen näkemys tänä päivänä on, että purkamalla ainoastaan luokkarakenteita tai parantamalla köyhien asemaa, ei saavuteta sosiaalista oikeudenmukaisuutta tai sukupuolten tasa-arvoa. **sivu 4**

2. Kasvatuksella ja koulutuksella tasa-arvoon

Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa, kun tavoitellaan pysyviä ja laajoja yhteiskunnallisia muutoksia. Sukupuolisensitiivinen kasvatus tarkoittaa sitä, että lapsia ei kasvateta ahtaiden ja eriarvoisuutta tuottavien sukupuolimallien mukaisesti ja että kasvattaja tiedostaa omat asenteensa. **sivu 6**

3. Terveysbisneksen sijaan yhdenvertaisia palveluita ja hoitoa kaikille

Terveyspalveluiden käytössä on sukupuoli- ja luokkaeroja. Kaikki naisen elämänkaaren vaiheet – kuukautisten alkamisesta hedelmällisessä iässä olevien naisten kysymyksiin ja menopaussiin sekä ikääntymisen tuomiin vaivoihin – tulee arvioida naisten omiin kokemuksiin ja tuntemuksiin luottaen. **sivu 9**

4. Sukupuolittunut vanhuus

Vanhat naiset eivät ole resurssirasite tai varteen otettava uusi kuluttajaryhmä. Heillä on itseisarvonsa pitkän elämäntyön tehneinä yksilöinä, joiden hiljaista tietoa tulee vaalia ja arvostaa. Vasemmistonaisten mielestä on perustettava vanhusasiainvaltuutetun toimi. **sivu 12**

5. Oikeus toimeentuloon

Naisten miehiä heikompi taloudellinen asema johtuu etenkin heikommasta asemasta työmarkkinoilla. Veroja on kerättävä niiltä, joilla verojen maksamiseen on varaa. Pääomatuloja on verotettava kuten muitakin ansiotuloja. Tämä pienentää myös sukupuolten välisiä tuloeroja, sillä suurien pääomatulojen saajat ovat useimmiten miehiä. **sivu 14**

6. Tasa-arvoinen työelämä

Suomalainen työelämä on eriytynyt voimakkaasti naisten ja miesten töihin. Miehet työskentelevät edelleen johtotehtävissä ja naiset hierarkian alimmilla portailla. Hoivatyö on naisten aluetta. Palkkatasa-arvo on kaukana ja pätkä- ja silpputyöt keskittyvät naisille. Palkankorotukset on tehtävä euro- ei prosenttiperusteisesti ja vanhemmuuden kustannukset on jaettava. **sivu 16**

7. Median mahti ja taiteen voima

Taiteen tukeminen on myös naisten tukemista, koska naiset käyttävät kulttuuripalveluja miehiä enemmän. Media ja mainonta esittävät, että ihailtava ja tavoiteltava on nuori, laiha mutta muodokas, vammauton ja normikaunis nainen. Lainsäädäntöä on uudistettava, jotta väkivaltaiseen ja seksistiseen viestintään voidaan puuttua. **sivu 19**

11. Kestävä elämänmuoto

Koko maailmassa, mutta etenkin rikkaissa länsimaissa, elämäntapaa on muutettava sellaiseksi, että maapallo kestää sen. Köyhimmät ihmiset – eli naiset – eivät saa jäädä ympäristöongelmien jalkoihin. Ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi naisten ääni on saatava kuulumaan! Ympäristöä ei saa tuhota, ei edes rahalla. **sivu 29**

12. Naiset päättäjiksi joka tasolle

Julkinen sektori on kaikkialla maailmassa pysyvän muutoksen tilassa. Tärkeä osa tätä muutosta on vallan keskittyminen ja muuttuminen yhä näkymättömämmäksi ja harvemmille. Suomessa naiset puuttuvat työmarkkinapöydistä, joissa päätetään naisten palkoista ja työehdoista. Tasa-arvon toteutuminen edellyttää, että sukupuolen merkitys tehdään näkyväksi. **sivu 31**

8. Ihmiskauppa ja kaupallinen seksi

Köyhyys, konfliktit, vaino ja elinympäristön pilaantuminen pakottavat yhä useammat ihmiset jättämään kotinsa. EU:n tiukka maahanmuuttopolitiikka lisää riskiä joutua ihmiskaupan uhriksi. Myös seksibisnekseen liittyvä ihmiskauppa on globaali ongelma, joka vahvistaa naisten alistamista. Seksin ostaminen ihmiskaupan tai parituksen uhrilta tulee käsitellä hyväksikäyttönä tai raiskauksena. **sivu 21**

9. Väkivallan kulttuurista kunnioitukseen ja turvallisuuteen

Väkivalta on sukupuolittunutta. Naisiin kohdistuva väkivalta on kattokäsite globaalille ilmiölle, joka saa lukemattomia muotoja: sitä ilmentää niin suomalainen parisuhdeväkivalta, ehkäisyn kieltäminen kuin sotatilanteissa tapahtuvat raiskauksetkin. Lapsille ja nuorille on opetettava, ettei väkivalta ole hyväksyttävä tapa ratkaista konflikteja ja etteivät huolenpito ja herkkyyks ole vain tyttöjen ominaisuuksi. **sivu 23**

10. Suomen, Euroopan ja maailman naiset

Uusliberalismin aiheuttama globaali muutos on entisestään lisännyt naisten köyhyyttä ja huonontanut monien naisten asemaa. Kuitenkin juuri naisten ja tyttöjen aseman parantaminen ja koulutus ovat tehokkaimpia keinoja parantaa yhteisöjen hyvinvointia. Naisiin panostaminen kannattaa! **sivu 26**

13. Mitä useampi kokki, sen parempi soppa

Tule mukaan kattamaan vasemmistofeminististä pitopöytää! **sivu 34**

Kuka, mitä, missä, milloin sivu 35

1. Henkilökohtainen on poliittista

Ihmisen mahdollisuuksiin olla vapaa ja aidosti solidaarinen vaikuttavat lukuisat tekijät. Vapauden ja solidaarisuuden esteet, hierarkiat ja alistussuhteet eivät perustu pelkästään talouteen kuten perinteisesti vasemmistossa on suurpiirteisesti väitetty.

Talouspolitiikkaan keskittyminen on ollut vasemmiston toimijoille tavallaan huoletonta: on voitu etäännyttää ongelmat ja sivuuttaa kiusallinen oletus siitä, että myös henkilökohtaisesti on pyrittävä muutokseen ja pohdittava suhdettaan muihin ihmisiin ja yhteisöihin. Jotta muutos on mahdollista, itse kunkin on tunnistettava ne rakenteet ja vallan mekanismit, jotka vaikuttavat omassa arjessa ja se, että henkilökohtainen on pitkälti poliittisesti määräytynyttä.

Talouden lisäksi eriarvoisuutta luovia kategorioita ovat esimerkiksi etninen tausta, yhteiskuntaluokka, ikä, seksuaalinen suuntautuminen

ja terveys. Sukupuoli kietoutuu yhteen näiden luokittelujen kanssa.

Siksi tässä naispoliittisessa asiakirjassa keskitytään juuri sukupuolen merkitykseen yksilön elämässä ja yhteiskuntien rakenteissa. Tarkastelemme yhteiskunnan sukupuolittuneita rakenteita erityisesti naisten kannalta.

Vaikka jako miehiin ja naisiin ei vastaa kaikkien omaa kokemusta, yhteiskunnassa yksilöitä kuitenkin kohdellaan eri tavoin sen perusteella, kumpaan kategoriaan kunkin tulkitaan kuuluvan. Siksi olemme valinneet asiakirjaan pääosin naiskeskeisen tarkastelukulman eli politiikkamme keskiössä ovat naiset.

Talouteen keskittyminen on ollut tavallaan huoletonta: On voitu sivuuttaa kiusallinen oletus siitä, että myös henkilökohtaisesti on pyrittävä muutokseen ja pohdittava omaa suhdettaan muihin ihmisiin ja yhteisöihin.

Vasemmistofeministinen näkemys tänä päivänä on, että purkamalla ainoastaan luokkarakenteita tai parantamalla köyhien asemaa ei saavuteta sosiaalista oikeudenmukaisuutta tai sukupuolten tasa-arvoa. Sukupuolen tasa-arvon tavoittelusta pitää edetä pidemmälle ja ryhtyä purkamaan kahteen sukupuoleen perustuvaa sukupuolijärjestelmää.

Tulojen ja luonnonvarojen oikeudenmukainen jako ei riitä poistamaan sovinismia, rasismia, muukalaisvihamielisyyttä, seksismiä ja homofobiaa, eikä vammaisten, vanhojen ihmisten, lasten ja eläinten kaltoin kohtelua tai muita syrjinnän ja sorron muotoja.

Vaikka jako miehiin ja naisiin ei vastaa kaikkien omaa kokemusta, yhteiskunnassa yksilöitä kuitenkin kohdellaan eri tavoin sen perusteella, kumpaan kategoriaan kunkin tulkitaan kuuluvan.

Hierarkioiden purkaminen vaikuttaa myös talouteen: kapitalismi toimii naisten palkatta tekemän työn varassa.

Hierarkioiden purkaminen vaikuttaa myös talouteen: kapitalismi toimii naisten palkatta tekemän työn varassa. On sanottu, että samoin kuin kapitalismissa pääoma on kasaantunutta vieraantunutta työtä, miesten johtava asema on kasaantunutta vieraantunutta rakkautta. Nykyisen kaltainen globaalikapitalismi ei tule toimeen ilman patriarkaatin vankkaa veljeyttä.

Todellinen tasa-arvo on mahdollista saavuttaa vain, kun erilaiset alistuksen muodot tunnustetaan ja tunnustetaan ja niihin puututaan tiedostaen niiden erilaisuus, erillisuus ja toisaalta keskinäinen riippuvuus.

2. **TASA-ARVOON**

Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa, kun tavoitellaan pysyviä ja laajoja yhteiskunnallisia muutoksia. Vauvasta alkaen lapsia tulee kasvattaa kohti tasa-arvoa sekä oman itsen ja toisten kunnioittamista.

Lapsella on oikeus yksilölliseen kasvuun ilman ulkoapäin tulevia sukupuolioletuksia. Jo varhaiskasvatuksessa tulee tuoda esille niin lähiympäristön kuin kaikkien maailman ihmisten, kulttuurien ja perhemuotojen moninaisuus ja tasa-arvoisuus.

Sukupuolisensitiivinen kasvat

Sukupuolisensitiivinen kasvat tarkoittaa sitä, että lapsia ei kasvateta ahtaiden ja eriarvoisuutta tuottavien sukupuoliroolimallien mukaisesti ja että kasvattaja tiedostaa omat asenteensa. Sukupuolisensitiivisellä kasvatuksella tuetaan lapsen yksilöllisyyttä eikä rajoiteta lapsen käyttäytymistä sukupuolirooliodotusten mukaisesti.

Sukupuolisensitiivinen kasvat on sisällytetävä kaikkien ammattikasvattajien, myös neuvolahenkilökunnan, koulutukseen. Sukupuolisi-

tiivinen kasvat tulee aloittaa jo taaperoiässä ja jatkua kaikilla oppiasteilla.

Kaikki lapset eivät samaistu heille syntymän jälkeen asetettuun juridiseen sukupuoleen ja heillä – kuten kaikilla lapsilla – pitää olla oikeus tasapainoiseen ja turvalliseen kasvu ympäristöön. Yhteiskunnan ja läheisten tulee osata tukea transsukupuolisten ja muiden sukupuoltaan kyseenalaistavien lasten kasvu.

Kaikki lapset eivät samaistu heille syntymän jälkeen asetettuun juridiseen sukupuoleen. Myös heillä pitää olla oikeus tasapainoiseen ja turvalliseen kasvu ympäristöön.

Peruskoulusta tasa-arvoa

Peruskouluissa on oltava tasa-arvo-, ihmisoikeus- ja rauhankasvatusta. Tasa-arvokasvat opettaa kunnioittamaan jokaisen ihmisen jakamatonta ihmisarvoa, fyysistä ja henkistä koskemattomuutta sekä itsemääräämisoikeutta. Tunnustuksellisesta uskonnonopetuksesta tulee siirtyä kaikille yhteiseen katsomusaineeseen. Tavoitteena on saada lapset ja nuoret omaksumaan asenteita ja arvoja, joiden avulla on mahdollista pyrkiä eroon esimerkiksi Suomessa vallitsevasta väkivaltaisesta kulttuurista tai työmarkkinoiden jakautumisesta sukupuolen mukaan.

Opetussuunnitelmat ja oppimateriaalit on arvioitava niiden sukupuolivaikutusten näkökulmasta eli suvatava siten, että ne tarjoavat monipuolisia samaistumiskohteita kaikille lapsille. Myös sukupuolten ja seksuaalisten suuntautu-

misten moninaisuuden on näytävä luontevana asiana opetuksessa ja oppimateriaaleissa.

Lapset tulee kasvatata toisia kunnioittaviksi yhteisön jäseniksi. Erilaisista sukupuolitetoista rooleista, tehtävistä ja ammateista on pyrittävä eroon lasten kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa. Vanhempien lisäksi avainasemassa ovat opettajat ja opinto-ohjaajat, jotka voivat kannustaa tyttöjä hakeutumaan esimerkiksi teknisille aloille ja poikia hoiva- ja opetusaloille.

Tunnustuksellisesta uskonnonopetuksesta tulee siirtyä kaikille yhteiseen katsomusaineeseen.

Sukupuolitietoisuus näkyville kaikessa koulutuksessa

Kaikkissa oppilaitoksissa on tehtävä tasa-arvo-suunnitelma ja opetussuunnitelmat on suvatava eli niiden sukupuolivaikutukset on arvioitava. Erilaisten opetus- ja opiskelukäytäntöjen sukupuolittuneisiin vaikutuksiin on kiinnitettävä huomiota ja opetushenkilökunta on koulutettava sukupuolen merkityksen ymmärtämiseen.

Toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen pääsykokeisiin ja tentteihin on voitava vastata anonyymisti, jottei esimerkiksi sukupuoli vaikuta

tentin arviointiin. Korkeakoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa on muutenkin huomioitava opiskelijoiden samanarvoinen kohtelu.

Vanhemmuus tai muu hoivavastuu ei saa estää opiskelua tai jatko-opiskelua. Siksi pitää kehittää esimerkiksi lastenhoitomahdollisuuksia ja etäopiskelua sekä kiinnittää huomiota siihen, että kaikille osallistuminen iltaopetukseen ei ole mahdollista.

Maahanmuuttajanaisille koulutusta

Koulutuksellinen sukupuoliero näkyy monien maahanmuuttajaryhmien sisällä. Maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten koulutukseen on panostettava. Kielen oppiminen on avainasemassa maahanmuuttajien kotoutumisessa. Maahanmuuttajien tiedot ja taidot saadaan täysimittaisesti käyttöön vasta kielen oppimisen ja suomalaisen yhteiskuntaan tutustumisen myötä.

Koulutusta pitää tarjota sukupuolten erilaiset tilanteet huomioon ottaen: maahanmuuttajanaisille on esimerkiksi tarjottava lastenhoitopalveluja opetuksen ajaksi. Kielitaitoinen ja hyvin kotoutunut äiti on avain koko perheen hyvinvointiin.

Sekä maahanmuuttajamiesten että -naisten kotoutumiskoulutukseen on sisällytettävä kulttuurista moninaisuutta kunnioittava sukupuolten tasa-arvokoulutus ja perehdytystä kansalais-taitoihin.

SIKSI VAADIMME!

- Ahtaat ja eriarvoistavat sukupuolinormit murta-va ja lapsen yksilöllistä kasvua tukeva sukupuolisen-sensitiivinen kasvatusta on saatava läpileikkaavaksi kaikilla oppiasteilla.
- Sukupuolisensitiivisen kasvatuksen koulutus on sisällytettävä kaikkien ammattikasvattajien koulutukseen. Kasvatuksen ammattilaisilla on oltava mahdollisuus täydennyskoulutukseen, johon kuuluu sekä opetusharjoittelua että teoreettisia näkökulmia omaan työhön.
- Kasvatuksessa on otettava huomioon sukupuolten ja seksuaalisuuksien moninaisuus jo varhaiskasvatuksesta asti.
- Niin päivähoidon kuin perusopetuksenkin ryhmäkoot on määrättävä laissa tarpeeksi pieniksi, jotta opettajilla on aikaa huomioida jokainen lapsi. Pieniä ryhmiä tarvitaan etenkin silloin, kun joukossa on erityishuomiota vaativia lapsia. Myös opettajien ja kouluavustajien määrää on kasvatettava.
- Oppilaiden erilaisuus on huomioitava kaikessa opetuksessa siten, että muita hitaammin tai nopeammin oppivat saavat sopivaa opetusta ja riittävästi huomiota.
- Kouluterveydenhoitajien, lääkäreiden, kuraattorien ja psykologien sekä opinto-ohjaajien määrää on lisättävä koko maassa.
- Myös päiväkoteihin ja peruskouluihin on laadittava toiminnalliset tasa-arvosuunnitelmat.
- Yliopistojen sisäiseen sukupuolihierarkiaan on puututtava ja esteet naisten etenemiselle yliopiston korkeimpiin virkoihin on purettava.
- Maahanmuuttajanaisten kieli- ja kotoutumiskoulutusta on parannettava tarjoamalla joustavia ja naisten tarpeet huomioon ottavia kursseja esimerkiksi pidentämällä luku- ja kirjoitustaidottomien naisten kielikoulutusta.
- Jokaisella tulee olla oikeus lähipäiväkotiin ja lähikouluun.
- Koulukiusaamiseen nollatoleranssi.

3. Terveysbisneksen sijaan yhdenvertaisia palveluita ja hoitoa kaikille

Naiset ja miehet ovat alttiita erityyppisille sairauksille ja terveyden vaikuttaville tekijöille. Myös terveyspalveluiden käytössä on sukupuolieroja. Nämä on huomioitava terveyspolitiikassa. Lisäksi on huomioitava luokkaerojen vaikutus elinikään. Alimman sosiaaliluokan miehillä on jopa 12 vuotta lyhyempi elinajanodote kuin ylimmän sosiaaliluokan miehillä.

Mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet viimeisten vuosikymmenten aikana. Masennus on selvästi yleisempää työillä ja naisilla. Tarvitaan mielenterveysongelmien varhaista tunnistamista sekä sukupuolisensitiivistä psykologi- ja terapia-koulutusta. Syrjäytymistä ja siitä aiheutuvia ongelmia voidaan ehkäistä vain vahvalla hyvinvointivalttiolla. Avohuollon mielenterveyspalveluja tarvitaan reilusti lisää.

Meneillään olevissa sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksissa on taattava universaaleihin perusoikeuksiin pohjautuva hyvä terveydenhuolto kautta maan. Suomessa on erittäin epätasarvoinen terveydenhuoltojärjestelmä, sillä työssä-

käyvät pääsevät työterveyshuoltoon, yksityisiä terveyspalveluita käyttävät ne, joilla on varaa ja muut käyttävät aliresurssoitua julkista terveydenhuoltoa. Naisten reikäinen työura ajaa naiset miehiä useammin julkisten terveyspalveluiden käyttäjiksi.

Kaikki naisen elämänkaaren vaiheet kuukautisten alkamisesta hedelmällisessä iässä olevien naisten kysymyksiin ja menopaussiin sekä ikääntymisen tuomiin vaifoihin tulee arvioida naisten omiin kokemuksiin ja tuntemuksiin luottaen. Naisen elämänkaaren normaaleja vaiheita ei saa medikalisoitua eli pitää lähtökohtaisesti sairauksina, joita täytyy lääketieteellisesti hoitaa. Lääkehoitojen rinnalla on oltava tarjolla vaihtoehtoja.

Kaupallisuus ei saa määrittää naiskuva

Anoreksia ja bulimia ovat terveysongelmia, joiden voidaan nähdä osiltaan juontavan muodin ja medioiden luomasta sairaalloisen laihan naiskuvan ihanteesta. Ylipainoisten syylistämisen sijaan on jaettava tietoa hyvästä, terveellisestä ja myös luonnon hyvinvointia edistävästä ruokakulttuurista.

Vasemmistonaiset suuntaa kritiikkensä kauneuskirurgian ja lääketieteellisuuden suuntaan, koska ne tarjoavat kehon epätervettä muokkausta ratkaisuna ylipainoon. On väärin, että yksityiset klinikat keräävät voitot kauneusleikkauksista, joiden epäonnistumiset korjataan julkisella sektorilla.

Kaikkein tärkeintä on helpottaa adoptiota.

Työssäkäyvät pääsevät työterveys- huoltoon, varakkaat käyttävät yksityisiä terveyspalveluita ja muut aliresursoitua julkista terveydenhuoltoa. Naisten reikäinen työura ajaa naiset miehiä useammin julkisten terveyspalveluiden käyttäjiksi.

Yhdenvertaisia palveluja kaikille tarvitseville

Perusterveydenhuollossa lähipalvelut, ennaltaehkäisy, laatu ja lääkärin riittävä määrä ovat avainasemassa. Lääkefirmojen ja niiden aggressiivisesti tarjoamien, jopa turhien lääkkeiden sijaan päättäjä on resurssoitava yhdenvertaisia palveluja ja laadukasta hoitoa kaikille, ei vain ostovoimaisille kansalaisille.

Mielenterveyspotilaille on kehitettävä matalan kynnyksen palveluita, jotta oikea-aikainen hoitopääsy olisi mahdollista. Myös laitoshoidon oltava riittävästi avohoidon rinnalla. Lääkehoito ei saa olla ainoa tarjottava hoitomuoto, eikä lääkehoitoon suostuminen saa olla hoidon ehto. Kuntoutujille on turvattava sairaalajakson jälkeen kotipalvelut sekä järjestettävä päivätoimintaa ja tuettua työllistämistoimintaa.

Lisääntymis- ja seksuaaliterveys ajan tasalle

Turvallinen synnytys ja laadukas raskauden-aikainen terveydenhuolto on taattava kaikille asuinpaikasta ja äidinkielestä riippumatta. Synnytysairaalerkoston on oltava riittävän tiheä. Lisääntymis- ja seksuaaliterveyspalvelut sekä hedelmöityshoidot kuuluvat kaikille naisille varallisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai parisuhdestatuksesta riippumatta.

Sijaissynnyttämiseen liittyy pienituloisten ja taloudellisesti nurkkaan ajettujen naisten hyväksikäyttöä Suomea köyhemmissä maissa. Sijaissyn-

nytyksiin liittyy monia muitakin ongelmia, joskin sääntely voi olla parempi kuin kielto ja siitä seuraava ongelmien siirtyminen Suomen rajojen ulkopuolelle. Kaikkein tärkeintä on helpottaa adoptiota.

Ehkäisytietyden ja -välineiden on oltava kaikkien saatavilla ja eri ehkäisyvaihtoehdoista on kerrottava tasapuolisesti. Hormonaalista ehkäisyä ei saa esittää ainoana vaihtoehtona ja mahdollisista sivuvaikutuksista tulee antaa informaatiota.

Terveyttä maahanmuuttajanasille

Maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden sekä muiden Suomessa oleskelevien tarpeet ja kulttuuriset terveyteen vaikuttavat käytännöt ja arvot on osattava tunnistaa nykyistä paremmin. Tarvi- taan enemmän hoitohenkilökunnan koulutusta eri kulttuureja ja tapoja koskevista asioissa.

Maahanmuuttajien joukossa on paljon lähi- hoitajiksi koulutettuja ja muita ammattilaisia, joiden osaamista tulisi käyttää huomattavasti enemmän maahanmuuttajanaisten kotouttamis- sen tukena. Suomalaisessa terveydenhuollossa on paljon opittavaa eri kulttuureista tulevilta esi- merkiksi vanhusten kohtelun suhteen.

*Hoiva vaatii osaamista,
tietoa ja ammattitaitoa.
Hoivatyön aliarvioiminen
näkyä esimerkiksi kaikkien
työtä vailla olevien
patistamisena hoiva-alan
”avustaviin tehtäviin”.*

Jokainen tarvitsee hoivaa

Jokainen ihminen tarvitsee hoivaa eri elämänvai- heissa. Se ei ole häpeä vaan luonnollista. Hoiva on politisoitava, jotta sitä ei pidetä itsestäänselvä- nä osana vain naisten arkea ja osaamista. Hoivan politisoiminen on kuitenkin vaikeaa, sillä hoiva- rutiineista ei puhuta ja intiimeistä sekä ruumiilli- sista asioista on niin vaikea puhua.

Hoiva vaatii osaamista, tietoa ja ammattitai- toa. Hoivatyön aliarvioiminen näkyy esimerkiksi kaikkien työtä vailla olevien patistamisena hoi- va-alan ”avustaviin tehtäviin”. Hoivan on oltava inhimillistä välittämistä ja vuorovaikutusta, jota ei voi tuottaa koneiden tehtäväksi.

Hyvinvointivaltion purkaminen nostaa erityi- sesti julkisen hoivan kysymykset esille. Sekä yksi- tyisestä että julkisesta hoivasta ovat pääosin vas- tanneet naiset. Yksityinen hoivabiznes perustuu voitontavoittelulle, joka ei voi olla hoivan järjestä- misen lähtökohtana. Se tuhoaa inhimilliset palve- lut ja arvot sekä heikentää työolosuhteet.

Tarvi- taan hoivan ja hoidon uusjako, jossa hoi- vavastuu jakaantuu tasan miesten ja naisten kes- ken, ja jossa vahva ja eettinen julkinen sektori vas- taa siitä, että jokainen saa tarvitsemansa hoivan.

SIKSI VAADIMME

- Kouluissa on oltava seksuaalista moninaisuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta tukevaa seksuaalikasvatusta.
- Naisilla on oltava oikeus päättää itse lisääntymisestään ilman painostusta.
- Naisille on taattava turvallinen synnytys.
- Lisääntymiseen, ehkäisyyn ja aborttiin liittyvää tietoa on jaetta- va terveyskeskuksissa, kouluissa ja neuvoloissa sekä osana maahanmuuttaneiden kotouttamis- ja muita ohjelmia.
- Abortin perusteeksi on riitettävä naisen oma tahto.
- Intersukupuolisten lasten kosmeettiset sukuelinleikkaukset on lopetettava.

4. Suku- puolittunut vanhuus

Suurten ikäluokkien vanhetessa vanhusten ja eläkeläisten määrä kasvaa merkittävästi lähitulevaisuudessa. Tämä luo uusia palvelutarpeita ja yritysmahdollisuuksia, mutta säätelemättömänä avaa myös ovia esimerkiksi epäterveelle hoiva-alan vanhusbisnekselle.

Ikäntyneet eivät ole resurssirasite tai vain varteenotettava uusi kuluttajaryhmä. Heillä on itseisarvonsa pitkän elämäntyön tehneinä yksilöinä, joiden hiljaista asiantuntijatietoa tulee vaalia ja arvostaa.

Enemmistö vanhoista ihmisistä on naisia. Ikäihmisten hoivasta ja hoidosta vastaavat useimmiten naiset sekä kotona omaishoitajina että vanhuspalveluiden piirissä. Hyvä vanhuus turvataan järjestämällä riittävästi oikein kohdennettuja, oikea-aikaisia ja asukkaan omia toiveita vastaavia hoitopaikkoja.

Tehostettua palveluasumista suositaan nykyisin laitoshoidon kustannuksella ja kustannuksia on vyörytetty vanhusten itsensä maksettaviksi. Kaikkia hoitomuotoja on ylläpidettävä tarpeiden, ei säästöjen, lähtökohdista. Vanhuksellakin on oltava oikeus pysyvään kotiin vaihtuvien hoitopaikkojen sijaan.

Kaikilla ihmisillä on oma, yksilöllinen tapansa suhtautua vanhenemiseen, erilaisiin sairauksiin ja niiden hoitoon. Moninaisuuden kohtaaminen muuttuu yhä keskeisemmäksi osaksi myös vanhuspalvelujen arkea. Yhä useammat vanhukset ovat esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia.

SIKSI VAADIMME!

- Vanhusten hoitopaikkojen on saatava sairaaloiden tapaan kriteerit siitä, kuinka paljon henkilökuntaa tarvitaan hoitamaan eri tavalla apua tarvitsevia.
- Kodinomaisia ja pieniä hoitokoteja sekä erilaisia yhteisöllisiä asumismuotoja on rakennettava lisää ja niihin on oltava mahdollisuus myös vähävaraisilla.
- Vanhuspalveluissa on otettava huomioon käyttäjädemokratia: vanhuksilla ja heidän omaisillaan täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa palvelujen suunnitteluun.
- Vanhuspalvelulaissa on otettava sukupuoli-vaikutukset huomioon.
- Omaishoitajien asemaa on parannettava ja heidän korvauksensa on siirrettävä Kelan maksettavaksi.
- Vanhuspalveluissa on oltava tulkkeja käytettävissä.
- Palveluseleleistä on luovuttava niiden eri-arvoistavien vaikutusten tähden.
- On perustettava vanhusasiainvaltuutetun toimi.
- Kuntien on luovuttava alibudjetoinnista vanhuspalveluissa.

Ei myöskään saa unohtaa, että vanhuksetkin ovat seksuaalisia ihmisiä, joista kaikki eivät ole heteroseksuaalisia. Vanhuspalvelujen ammattilaiset tarvitsevatkin moninaisuuden kohtaamiseen aiempaa enemmän osaamista.

Julkiset palvelut kuntoon

Väestön vanhenemiseen liittyvillä uhkakuvilla yritetään luoda hyväksyntää palveluiden yksityistämiselle ja palvelumaksujen korotuksille. Yksityistäminen eriarvoistaa ikäihmisten kohtelun, huonontaa pienituloisten ja pientä eläkettä ansaitsevien mahdollisuuden hyvään vanhuuteen.

Julkisen sektorin rahoitus on saatava kuntoon bisnesajattelun sijaan. Julkisilla verovaroilla järjestetyt hoivapalvelut takaavat tasa-arvoisen kohtelun ikäihmisille eläkkeen ja omaisuuden suuruudesta riippumatta.

Hoivakodeissa ja ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä on oltava riittävästi hoitohenkilökuntaa, jottei lääkeshoidosta tule ratkaisu vanhusten hoitoon. Ikäihmisten pahoinvointi ja masennusalttius on tunnistettava ja niihin on reagoitava oikea-aikaisesti. Vanhusten yksinäisyyttä on vähennettävä yhteisöllisillä asumisratkaisuilla, harrastusmahdollisuuksilla ja liikku- mismahdollisuuksilla.

Demokraattista ikääntymistä

Vanhuspalvelulain toteutumisessa on otettava huomioon sukupuoli-vaikutukset. On varmistettava, ettei laki jää vain sanahelinäksi. Kunnanvaltuutettujen tulee varmistaa, että vanhuspalveluihin myönnettyt valtiontuet myös käytetään niihin.

Yksityistäminen eriarvoistaa ikäihmisten kohtelun. Se huonontaa pienituloisten ja pientä eläkettä ansaitsevien mahdollisuuden hyvään vanhuuteen.

5. Oikeus toimeentuloon

Naisten miehiä heikompi taloudellinen asema johtuu etenkin heikommasta asemasta työmarkkinoilla. Ansiosidonnaisuuden ja täysipäiväisiin työsuhteisiin perustuva työttömyysturvajärjestelmä syrjii erityisesti pätkä- ja osa-aikatyösuhteissa olevia naisia. Ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan oikeuttavaa työssäoloehto on edelleen lyhennettävä. Osasyynä naisten huonoon taloudelliseen asemaan on myös naisvaltaisten alojen matalat palkat.

Pätkittäistä, reikäistä ja epävarmaa

Köyhyys ei näy vain toimeentulo-ongelmina, vaan sillä on suuri vaikutus sosiaalisiin suhteisiin, terveyteen, asumisoloihin ja koko elämänlaatuun. Tutkimusten mukaan erityisesti monet ikääntyneet naiset jättävät tiedonpuutteen ja häpeän takia hakematta toimeentulotukea, vaikka heillä olisi tähän oikeus.

Pienimmät perusturvaetuudet on korotettava riittävälle tasolle. Järjestelmä on selkeytettävä niin, että kaikki sosiaalietuudet saa yhdeltä luukulta. Sosiaaliturvaetuuksien yhtenäistäminen on askel kohti kaikille Suomessa vakituisesti asuville ihmisille maksettavaa vastikkeetonta perustuloa. Perustulomallit on suvatava eli niiden

sukupuolivaikutukset on arvioitava. On selvitettävä, millä ehdoin perustulo edistää sukupuolten tasa-arvoa ja miten se parantaa naisten taloudellista ja työmarkkina-asemaa.

Tavoitteenamme on, että veroja kerätään niiltä, joilla verojen maksamiseen on varaa. Pääomatuloja on verotettava kuten muitakin ansiotuloja. Tämä pienentää myös sukupuolten välisiä tuloeroja, sillä suurien pääomatulojen saajat ovat useimmiten miehiä, jotka selviävät nyt kevyemmällä verotuksella.

Merkittävä köyhyysriski on erityisesti yksinhuoltajilla, joista valtaosa on naisia. Yksinhuoltajaperheiden tuloista suurin osa menee vuokraan. Tätä tilannetta on helpotettava korottamalla asumistukea ja rakentamalla enemmän edullisia vuokra-asuntoja.

Yksinhuoltajien köyhyys on lisääntynyt viime vuosina huolestuttavasti. Yksinhuoltajien arkea vaikeuttaa niin sanottu hoivaköyhyys eli se, että erilaisten palvelujen, kuten joustavien päivähoitopaikkojen, tarjonta ei vastaa tarpeita. Tämä vaikeuttaa yksinhuoltajien työssäkäyntiä ja opiskelua.

Köyhyyden naisistuminen koskee myös lapsia. Noin joka kahdeksas alle 18-vuotias lapsi elää köyhyysrajan alapuolella Suomessa. Köyhyys on alkanut Suomessa jälleen periytyä ja niin sanottu sosiaalinen nousu on Suomessa vaikeutunut. Tämä kehityksen suunta voidaan muuttaa poliittisin päätöksin.

Merkittävintä tässä on toimeentulon ja sosiaalisten turvaverkkojen parantaminen. Jotta jokaisella on tasavertaiset edellytykset edetä elämässä,

täytyy koulutuksen olla laadukasta kaikissa Suomen oppilaitoksissa ja maksutonta kaikilla tasoilla. Myös matalasti koulutettujen naisten pitää tulla palkallaan toimeen. Näin päästään korjaamaan työssä käyvien köyhien tilannetta.

Maahanmuuttajanaisten taloudellista asemaa on parannettava. Kielikoulutuksen ja tarpeita vastaavien kotouttamispalveluiden tulee antaa maahanmuuttajanaيسille tietoa Suomen sosiaaliturvajärjestelmästä ja heidän oikeuksistaan.

Tuloerot jakavat myös ikääntyvää väestöä. Yksinasuvien vanhojen naisten köyhyys on lisääntynyt. Työeläkkeen elinaikakertoimen sukupuoli- ja luokkavaikutuksia on tarkkailtava reagoiden mahdollisiin havaintoihin köyhyyden lisääntymisestä.

Köyhyys on alkanut jälleen periytyä ja niin sanottu sosiaalinen nousu on vaikeutunut. Tämä kehityksen suunta voidaan muuttaa poliittisin päätöksin.

SIKSI VAADIMME:

- ♥ Ansio-, sosiaaliturva- ja pääomatuloja pitää verottaa yhden ja saman progressiivisen tulo-veroasteikon mukaan ja alle 10 000 euron vuositulot on tehtävä verottomiksi.
- ♥ Perusturva on oltava kuukausittainen, ei riippuvainen kuukauden pituudesta ja arkipäivien määrästä.
- ♥ Toimeentulotuen perusosan maksaminen on siirrettävä Kelaan.
- ♥ Kuntien on rakennettava kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja riittävästi, jotta turvataan jokaisen oikeus kunnolliseen kotiin.
- ♥ Yleisen asumistuen tarvetta on arvioitava monipuolisemmin vuositulojen, perheen koon ja asumiskustannusten perusteella sekä asuinpaikkakunnan hintatason mukaan.
- ♥ Lapsilisä on korotettava ja niitä on maksettava siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta.
- ♥ Lapsilisä on laskettava etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotuessa, jolloin se ei enää vähennä toimeentulotuen perusosan määrää.
- ♥ Toimeentulotuessa on huomioitava raskaana olevien ja synnyttäneiden erityistarpeet, kuten äitiysvaatteet ja kalliit imetyslievit.
- ♥ Elatustuen määrää on nostettava ja elatustukea on maksettava kunnes nuori on saanut toisen asteen koulutuksen loppuun.
- ♥ Elatustukea on jatkettava, kunnes nuori on saanut toisen asteen koulutuksen loppuun.
- ♥ Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta on nostettava.
- ♥ Erilaisten perustulomallien vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon ja naisten asemaan on selvitettävä.
- ♥ Sekä ehkäisevää että korjaavaa lastensuojelua on parannettava.

6. Tasa-arvoinen työelämä

Suomalainen työelämä on eriytynyt voimakkaasti naisten ja miesten töihin. Työelämän segregatio näkyy sekä jakautumisena naisten ja miesten aloihin että jaossa, jossa miehet työskentelevät johtotehtävissä ja naiset hierarkian alimmilla portailla. Segregaation purkaminen on yksi tärkeä keino palkkatasa-arvon saavuttamiseen sekä työelämän tasa-arvon lisäämiseen.

Segregaation lieventämisen lisäksi muita keinoja palkkatasa-arvon saavuttamiseksi ovat työpaikkojen tasa-arvosuunnittelun kehittäminen, palkkojen vertailu yli työehtosopimusrajojen ja töiden vaativuuden arvioinnin kehittäminen ja naisvaltaisten alojen palkkojen kunnollinen korottaminen. On vaadittava tasa-arvolain hengen toteuttamista jo eettisistä syistä myös osakeyhtiöissä, joiden määrä kasvaa kunnissa osana tiettyjen alojen pakkoyhtiöittämistä.

Myös luottamusmiesten ja -naisten tiedonsaantioikeutta palkoista on laajennettava ja naisten etenemistä työssään on tuettava muun muassa perheen ja työn yhteensovittamista helpottavilla poliittisilla ratkaisuilla.

Pelkästään kartoituksilla ja suunnitelmilla ei kuitenkaan palkkatasa-arvoa saavuteta. Naisvaltaisten alojen palkkojen kohentamiseen on suunnattava riihikuivaa rahaa. Työnantajien vaatimukset palkankorotusten nollalinjasta eivät edistä samapalkkaisuuden tavoitetta. Voidaankin kysyä, ovatko työnantajat sitoutuneet tavoitteeseen. Myös palkkausjärjestelmien uusiminen sekä niiden oikeudenmukaiseen tulkintaan vaikuttaminen on tärkeää samapalkkaisuuden saavuttamiseksi. Sukupuolten palkkaeron laskemisen tarkentamiseksi on otettava käyttöön esimerkiksi vuosiansio. Tällöin myös säännöllistä osa-aikaista työtä tekevien ansiotaso tulee näkyväksi.

Naisten riski joutua työpaikalla väkivallan tai sen uhan kohteeksi on kaksinkertainen miehiin verrattuna.

Naisten riski joutua työpaikalla väkival-
lan tai sen uhan kohteeksi on kaksin-
kertainen miehiin verrattuna. Sama
koskee työpaikkakiusaamisen esiinty-
mistä ja sen kohteeksi joutumista. Työuupumus-
ta ei tule kohdella pelkästään sairautena, vaan on
puututtava sen taustalla oleviin tekijöihin, kuten
huonoon johtamiseen, liiallisiin odotuksiin sekä
työnkuvaan ja työyhteisöön liittyviin ongelmiin.

Seksuaaliseen häirintään ja epäasialliseen
kohteluun työssä on puuttuttava tehokkaasti, eikä
ongelmista selviytyminen saa jäädä yksittäisen

työntekijän harteille. Syrjinnästä puhuttaessa
myös syrjinnän moniperusteisuus on huomioita-
va – syrjinnässä voi olla kyse sukupuolen lisäksi
myös esimerkiksi etnisestä taustasta tai vammai-
suudesta.

Raskauteen liittyvään syrjintään on puuttuva
tehokkaasti. Vaikka työnantaja ei saa irtisanoa
työntekijää raskauden vuoksi, raskaus ja perhe-
vapaat tulevat edelleen esiin tasa-arvovaltuute-
tun valvontakäytännössä ja työmarkkinajärjestö-
jen tietoon tulevissa työsuhteriidoissa. Syrjintää
esiintyy myös työhönottotilanteissa.

Parempaa toimeentuloa

Naiset työskentelevät etenkin julkisella sektorilla
hyvinvointi- ja hoivapalveluissa – kuntien työn-
tekijöistä noin 78 prosenttia on naisia. Kuntien
tuottamien palvelujen siirtyminen yksityistämisen,
yhtiöittämisen ja ulkoistamisen kautta yksi-
tyiselle sektorille vaikuttaa erityisesti naisten
asemaan, koska naisten asema työntekijöinä ja
palveluiden käyttäjinä muuttuu aiempaa epävar-
memmaksi. Lisäksi kuntien yhdistäminen vähentää
työpaikkoja.

Naisten ongelmiin työelämässä tarjotaan
usein ratkaisuksi itsensä työllistämistä tai yrittä-
jyyttä. Itsensä työllistäjien asema työmarkkinoilla
on kuitenkin usein kehnompina kuin palkansaajien,
ja samoin pienyrityksissä yrittäjän mahdollisuu-
det esimerkiksi sairausloman tai hoitovapaan pitä-
miseen ovat usein varsin huonot. Naisten yrittä-
jyydelle onkin nimenomaan tyypillistä toiminnan
pienimuotoisuus – naisyrittäjistä yksinyrittäjiä
on lähes kolme neljäsosaa.

Itsenäinen työnteko voi parhaissa tapauksissa
avata uusia joustavia elämisen muotoja ja mielek-
käämpiä työmahdollisuuksia, mikäli toimeentulo
ja tulojen katkositilanteet on turvattu.

Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelee
selvästi enemmän naisia kuin miehiä. Määräai-
kaisten työsuhteiden osuus kaikista työsuhteista
on kasvanut etenkin julkisella sektorilla ja
25–34-vuotiailla naisilla, mikä viittaa äitiyteen

liittyvään syrjintään. Määräaikainen työ heiken-
tää toimeentuloa ja tekee tulevaisuuden suunnit-
telun vaikeaksi.

Myös osa-aikatyö on selvästi yleisempää nai-
silla kuin miehillä. Naisten työ on usein pätkit-
täistä, reikäistä ja epävarmaa. Mikäli perustulo
helpottaisi osa-aikaista ja määräaikaista työnte-
koa ja toisi pysyvää turvaa elämään, se voisi vai-
kuttaa myönteisesti erityisesti naisten arkeen.
Tämä sukupuolinäkökulma on pidettävä mielessä
silloin, kun erilaisista perustulomalleista keskus-
tellaan. Lisäksi pätkä- ja silpputyön teettämisestä
pitää tehdä työnantajille nykyistä kalliimpaa ja
työntekijälle paremmin korvattua.

Sukupuolinäkökulmaa on kaiken kaikkiaan
vahvistettava kaikessa talous- ja työllisyyspoliti-
ikassa. Esimerkiksi työurien pidentämiseen täh-
täävien toimien sukupuolivaikutukset on arvioi-
tava ja otettava huomioon päätöksenteossa.

***Pätkä- ja silpputyön teettämisestä
pitää tehdä työnantajille nykyistä
kalliimpaa ja työntekijälle parem-
min korvattua.***

Työ ja perhe

Työn ja perheen yhteensovittamisessa tärkein tavoite on vanhemmuuden tasaisempi jakaminen. Tähän päästään parhaiten, kun vanhempainvapaa muutetaan 6+6+6-malliksi. Tällöin molemmat vanhemmat saavat pitää yhden kuuden kuukauden jakson vanhempainvapaata ja yhden jakson saa pitää jompikumpi vanhemmista.

Vanhemmuuden kustannukset pitää jakaa tasan kaikkien työnantajien kesken.

Vanhemmilla on täysi vapaus päättää, kumpi vanhemmista pitää 6 kuukautta ja kumpi 12 kuukautta vapaata tai jätetäänkö vapaat käyttämättä. Mallia voidaan soveltaa myös erillään asuviin vanhempiin, ja yksinhuoltajavanhempi voi pitää yksin kaikki 18 kuukautta. Mallia pitää soveltaa myös sateenkaariperheissä.

Perhevapaiden kokonaisuutta on uudistettava niin, että se edistää sukupuolten tasa-arvoja ja kannustaa isiä lastenhoitoon. Kotihoidon tuen käyttäjistä lähes kaikki on naisia. Isoin osuus kotihoidon tuen käyttäjistä, eli vajaa puolet äideistä, käyttää tukea kunnes lapsi on korkeintaan kaksi-vuotias. Toteutuessaan 6+6+6-malli kattaisi lähes

koko tuon ajan ja vähentäisi näin myös kotihoidon tukeen liittyviä tasa-arvo- ja toimeentulo-ongelmia.

Toinen tavoite on vanhemmuuden kustannusten tasainen jakaminen. Suurin osa perhevapaiden kustannuksista korvataan jo työnantajalle, mutta joitakin kustannuksia jää edelleen korvaamatta, kuten osa äitiysvapaa-ajan palkan sivukustannuksista sekä sairaan lapsen hoitamisesta aiheutuvat palkalliset poissaolopäivät. Kustannusten korvaaminen pitää rahoittaa työnantajilta kerättävällä sairastakuutusmaksulla. Näin korvaamisvastuu jakaantuu kaikkien työnantajien kesken. Työn ja perheen yhteensovittamisessa olennaisessa roolissa on laadukas ja helposti saavutettavissa oleva julkinen päivähoito.

Työn ja perheen yhteensovittamisessa on huomioitava myös perheiden moninaisuus. Avioliitto on avattava myös samaa sukupuolta oleville pareille ja vanhemmuuteen liittyvät oikeudet on taattava yhdenvertaisesti samaa sukupuolta olevien vanhempien perheille. Samoin yksinhuoltajaperheet ja etävanhemmat on huomioitava työn ja perheen yhteensovittamisessa.

Yhä useampi työkäinen huolehtii paitsi lapsista myös vanhenevista vanhemmistaan tai muista läheisistään. Työelämän joustaminen on siis entistä tärkeämpää. Lähtökohtana pitää olla, että työ joustaa ja taipuu ihmisen tarpeiden mukaan, ei toisinpäin. Joustoa työelämäänsä tarvitsevat myös perheettömät ihmiset.

SIKSI VAADIMME:

- Naisenemmistöisten alojen palkkoja, työoloja ja -ehtoja on parannettava tuntuvasti. Erityisesti euromääräiset korotukset prosenttikorotusten sijaan edistävät palkkatasa-arvoa.
- Perusteettomat määräaikaiset työsuhteet on vakinaistettava.
- Työnantajan on työsopimuksessa esiteltävä perusteltu syy, miksi työ on osa-aikainen.
- Nollatuntityösopimukset on kieltävä.
- Kuntien on noudatettava tasa-arvolakia ja tehtävä tasa-arvosuunnitelmat omalle työnantaja-toiminnalleen. Tasa-arvosuunnitelmien seuranta on tehostettava.
- Samanarvoisten töiden palkkojen vertailu eri työehtosopimusten kesken on tehtävä mahdolliseksi.
- Palkkaus-kriteerien, palkkamäärien, palkanliisien ja yksittäisten työntekijöiden palkkojen on oltava luottamushenkilöiden saatavilla.
- Joukkokanneoikeutta on voitava käyttää silloin, kun syrjintä kohdistuu tiettyyn työntekijäryhmään.
- Naisvaltaisten liittojen äänen on kuuluttava nykyistä paremmin ammattiyhdistysliikkeessä.
- Neuvoloiden, kotipalvelun ja perhetyön resurssi on parannettava siten, että ne tukevat myös perheen, työn ja muun elämän yhteensovittamista.
- Pienyrityksien, freelancereiden, tutkijoiden ja taiteilijoiden sosiaaliturvaa on parannettava ja on luotava järjestelmä, joka takaa myös heille mahdollisuuden jäädä niin vanhempainvapaalle kuin hoitamaan sairasta lastaan tai iäkästä vanhempansa.
- Jokaisen lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja korkeatasoiseen päivähoitoon on säilytettävä.
- Ikäsyrjintä työmarkkinoilla pitää tunnistaa ja poistaa.
- Anonyymia työnhakua on kehitettävä.

7. Median mahti ja taiteen voima

Taiteen elinvoimaisuus, sen kriittisyys ja vapaus sekä taiteilijoiden asema kuvastaa kunkin yhteiskunnan tilannetta, arvoja ja suvaitsevaisuutta paremmin kuin mikään muu mittari.

Naiset käyttävät kulttuuripalveluja huomattavasti miehiä enemmän. Taiteen tukeminen on siis myös naisten tukemista. Koska kulttuurin ja taiteen harastaminen edistää myös terveyttä ja hyvinvointia, on tärkeää saada myös miehet taiteen ja kulttuurin pariin. Siten edetään kohti tasa-arvoista yhteiskuntaa. Kulttuurin on oltava osa niin kunnan kuin valtionkin peruspalveluja.

Julkinen valta voi olla hyvä mesenaatti tukemaan monenlaisen taiteen ja kulttuurin, myös sellaisen, joka ei löydä aina suuria yleisöjä, tuot-

tamista. Sekä taiteen katsomisen, kuuntelemisen tai nauttimisen että sen itse tekemisen pitää olla jokaisen saatavilla.

Taiteen tekijöiden on saatava työstään kohtuullinen korvaus ja toimeentulo. Naistaiteilijoiden tulotaso on usein huomattavasti miehiä alhaisempi. Tekijänoikeusjärjestelmää on kehitettävä siten, että se takaa enemmän taiteen- ja kulttuurin tuottajien sekä kuluttajien kuin suurten media-alan yritysten oikeuksia. Lisäksi verovarolla toimivia taiteilijapalkkajärjestelmiä on kehitettävä.

Media luo kuvia naisista

Viestintäverkostojen laajeneminen on yhtäältä lisännyt valtamedian vaikutusta. Toisaalta median uudet muodot ovat lisänneet naisten mahdollisuuksia saada äänensä ja kokemuksensa kuuluviin. Tasa-arvotavoitteiden edistäminen ja kahden sukupuolen järjestyksen purkaminen edellyttää median sukupuolijärjestyksen näkyväksi tekemistä ja haastamista.

Perinteisiä sukupuolirooleja sekä hyvin yksipuolista ja rajattua kuvaa etenkin naiseudesta toistetaan niin uutisten, mainosten kuin viihdeohjelmienkin sisällöissä sekä esimerkiksi nais- ja miestoimittajien keskinäisessä työnjaossa. Sosiaalisesta mediasta on tullut tasa-arvokysymyksiin nopeasti reagoiva työkalu.

Tiedotusvälineiden ja mainonnan naiskuva vaikuttaa laajemminkin naisten asemaan yhteiskunnassa. Media ja mainonta tekevät selväksi, että naisen arvo vähenee iän myötä. Ihailtava ja tavoiteltava on vain nuori, laiha mutta muodo-

kas, vammaton ja normikaunis nainen. Myös monet naistenlehdet itse tuottavat hyvin stereotyyppistä naiskuvaa.

Liian usein nainen esitetään vain miehen katseen kohteena. Naisten kuvaaminen mediassa on muuttunut viime vuosina myös entistä ulkonäkökeskeisemmäksi ja seksistisemmäksi. Työtä tekevä, työväenluokkainen nainen on mediassa jopa huvittava hahmo, eikä median luomaan ihannenaiskuvaan mahdu esimerkiksi murre tai naisen perinteinen työläisammatti.

Joka puolelle levittäytyvä pornografinen kuvasto viestii muka naisen vapautumisesta, mutta todellisuudessa se luo uusia vaatimuksia ja kontrollin välineitä. Naisen on oltava haluttava, muttei kuitenkaan aktiivisen halukas. Mainokset ja musiikkivideot lainaavat paljon pornografisesta kuvastosta. Mainoksilla ei ole ikärajaa, vaan katsojille säilytetään vastuu kuvan tulkitsemisesta.

Mainokset ovat tunkeutuneet kaikkialle julki-

seen tilaan, kuten julkisiin liikennevälineisiin ja katukuvaan. Ihmisellä pitäisi olla oikeus vaikuttaa siihen, mitä hän joutuu päivittäin yhteisessä tilassa katsomaan. Mainokset eivät kaunista ympäristöämme ja tee sitä viihtyisämmäksi, vaan päinvastoin. Kaikki julkinen tila ei saa olla kaupan!

Seksistisen mainonnan vaikutukset on selvitetty ja sitä on rajoitettava. Kaupallisen mainonnan sijaan julkista tilaa tulee tarjota epäkaupalliseen viestintään ja ilmoitustilaksi esimerkiksi kansalaistoimijoille.

Myös väkivalta tunkeutuu elämäämme median kautta. Lapset kohtaavat internetissä väkivaltaista ja seksististä materiaalia, jota he eivät osaa käsitellä ja josta vanhemmillä ei välttämättä ole mitään käsitystä. Medialukutaitoa tarvitaan yhä enem-

män. Kouluissa oppilaille tulisi tarjota mahdollisuus opiskeluun, joka ohjeistaa lukemaan ympärillä olevia kuvia ja niiden merkityksiä.

Kieli on merkittävä vallankäytön väline. Sanavalinnat heijastelevat sekä tiedostamattomia että tiedostettuja arvoja, käsityksiä ja ennako-oletuksia. Kielenkäytöllä ja kuvastoilla tuotetaan ja ylläpidetään myös sukupuolirooleja ja epätasa-arvoa.

Suomessa media käyttää edelleen sukupuolittuneita ilmaisia, joilla naista kuvataan poikkeukseksi miehestä. Vastaavasti on monia ammattinimikkeitä, jotka pitävät sisällään oletuksen, että ammatinharjoittaja on mies. Tällaisia sukupuolittuneita ilmaisia ovat esimerkiksi naiskansanedustaja ja naispoliisi tai virkamies ja esimies.

Verkon käyttö mahdolliseksi kaikille

Internet on nykyisin keskeinen osa useiden työtä, arkipäivää ja taloutta. Tiedonhaku ja erilaisten palveluiden käyttäminen verkossa on keskeinen kansalaistaito ja myös jokaisen oikeus.

Valtion ja kuntien on taattava riittävän nopeiden internet-yhteyksien saatavuus kaikkialle. Internetin ja tietokoneiden käytön koulutusta on tarjottava kaikenikäisille ja maksuttomia tietokonekäyttömahdollisuuksia on tarjottava esimerkiksi kirjastoissa.

Teknologian avulla voidaan vähentää turhaa matkustamista. Turvallisista verkkoyhteyksistä huolehtiminen palvelee myös haja-asutusalueiden tarpeita, helpottaa ikääntyvän väestön palve-

luiden tavoitettavuutta ja tukee sosiaalista elämää. Erityisesti ikääntyneen väestön mahdollisuus saada palvelut ilman nettiä on turvattava. Myös verkkopalveluiden tietoturva on huolehdittava tarkasti.

Internetillä on suurten hyötyjensä ohella myös pimeät puolensa. Verkko on niin lapsipornon kuin ihmiskaupankin aluetta. Yritykset verkon ennakkosensurointiin tai sivujen levittämisen estämiseen ovat onnistuneet huonosti. Ennakkosensuuria parempi tapa on laittomaan aineistoon puuttuminen, tarvittaessa kansainvälisellä poliisiyhteistyöllä, sekä etenkin lasten opastaminen turvalliseen verkon käyttöön.

SIKSI VAADIMME:

- Kuntien on järjestettävä taiteilijoille edullisia työtiloja.
- Julkisten rakennushankkeiden budjeteista on varattava yksi prosentti taidehankintoihin.
- Kulttuuriseteleitä kuntalaisille.
- Kirjastolaitosta ja kansalaisopistoja on puolustettava.
- Kouluissa ja päiväkodeissa on tarjottava mediakasvatusta, joka antaa eväitä käsitellä mediaa ja varsinkin internetin esittämää tietoa ja kuvastoa. Kasvatuksessa pitää käsitellä myös sukupuolistereotyyppioihin ja seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä.
- Lainsäädäntöä on uudistettava, jotta väkivaltaiseen ja seksistiseen viestintään voidaan yhteisin pelisäännöin puuttua.
- Yleisradioon on saatava lisää naisten tekemiä ja monipuolisia naisille suunnattuja ohjelmia. Yleisradiota on puolustettava, sillä Yleisradio on välttämätön vastapaino keskitetyille ja kaupalliselle medialle.
- Lisää laadukkaita lastenohjelmia ja rahoitusta kotimaiseen lastenohjelmatuotantoon.
- Naisten on oltava mukana päätöksenteossa kaikilla tasoilla tiedotusvälineissä.
- Tasa-arvolakia on laajennettava koskemaan myös mainoksia.
- Kaupallista mainontaa julkisessa tilassa on rajoitettava ja julkista tilaa on tarjottava epäkaupalliseen ja yhteiskunnalliseen viestintään.
- Kaikille on taattava riittävän nopeiden verkkoyhteyksien saatavuus ja koulutusta internetin käyttöön on tarjottava. On huolehdittava, etteivät palvelut siirry verkkoon niiden ulottumattomiin, jotka eivät voi tai halua käyttää nettiä.
- Verovaroilla toimivia taiteilijapalkkajärjestelmiä ja taiteilijoiden eläkejärjestelmää on kehitettävä.
- Julkisia tiloja suunniteltaessa on otettava huomioon tilojen monimuotoinen käyttömahdollisuus myös kulttuuritiloina.

8. Ihmiskauppa ja kaupallinen seksi

Köyhyys, konfliktit, vaino ja elinympäristön pilaantuminen pakottavat yhä useammat ihmiset jättämään kotinsa. Työtä ja turvaa joudutaan etsimään yhä kauempaa. Suurin osa maahanmuutosta tapahtuu köyhien maiden välillä. Talouskriisin myötä myös Euroopan sisäiset varallisuus- ja luokkaerot ovat kasvaneet. Heikot mahdollisuudet lailliseen siirtolaisuuteen ja toimeentuloon altistavat erityisesti naisia ihmiskaupalle ja prostituutiolle.

Euroopan unionin maahanmuuttopolitiikka luo työväenluokkaisille tai vähän koulutetuille EU:n ulkopuolisille siirtolaisnaisille niukasti laillisia liikkumisväyliä ja luo näin ulossulkevia käytäntöjä ja rakenteita. EU:n tiukka rajakontrolli ja maahanmuuttopolitiikka lisäävät erityisesti EU:n ulkopuolelta tulevien riskiä joutua ihmiskaupan uhriksi.

Avun saaminen on vaikeaa ilman siirtolaisille suunnattuja matalan kynnyksen palveluja, jotka auttavat työllistymisessä, lupabyrokratian kanssa toimimisessa ja sosiaalisissa kysymyksissä. Erityisen hankalaa se on väliaikaisilla luvilla tai ilman lupaa oleskeleville, joille pelko käännetyksestä on jatkuvasti läsnä.

Ilman kielen ja kulttuurin tuntemusta on vaikea päästä selville omista oikeuksistaan. Tällaista tietämättömyyttä sekä oleskeluluvan väliaikaisuuden tai puutteen luomaa haavoittuvuutta käytetään yhä useammin hyväksi erilaisissa ihmiskaupan muodoissa.

Monet sosiaaliturvan piiriin kuulumattomat siirtolaiset, erityisesti paperittomat ja muissa EU-maissa oleskeluluvan saaneet kolmansien maiden kansalaiset, joutuvat henkensä pitimiksi työskentelemään pimeästi. Tämän myötä myös heidän työehtonsa ja palkkansa ovat huonot tai olemattomat.

Kaupallisen seksin sukupuolittuneet ongelmat

Kaupalliseen seksiin liittyvä ihmiskauppa on globaali ongelma, joka voimistaa naisten fyysistä ja sosiaalista alistamista. Vastuu ongelmaan puuttumisesta ei rajoitu kansallisvaltion rajoihin.

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan tulee perustua ihmisoikeudelliseen ja uhrilähtöiseen näkökulmaan. Ihmiskaupan uhrien ja parituksen kohteena olevien tunnistamista ja oikeudellista asemaa on vahvistettava sekä pääsy tukipalveluihin on irrotettava rikostutkintaprosessista. Auttaminen ei voi olla sidoksissa rikostutkintaan. Tämä tulee huomioida myös oleskelulupakäytännöissä.

Ihmiskaupan uhrien oleskeluluvat on muutettava sellaisiksi, että henkilö saa myös tutkinnan aikana tehdä töitä ja osallistua kotoutumispalveluihin. Tämä edistää uhrien kotoutumista sekä estää uudelleenuhriutumista. Epäily seksin myymisestä on välittömästi poistettava käännytysperusteista.

Kaupallinen seksi sisältää monia sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien kannalta ongelmallisia aspekteja. Valtaosa seksin myyjistä on naisia ja ostajista miehiä. Myyjä-ostajasuhteen sukupuoliasetelma johtuu miesten ja naisten välisistä taloudellisista sekä sosiaalisista ja seksuaalisista valtasuhteista ja normeista.

Myös pornografiassa toistetaan usein asetelmaa, jossa naiset ovat objekteja ja tarpeiden tyydyttämisen välineitä. Pornografiassa miesten naisiin kohdistamaa vallankäyttöä korostetaan jopa väkivallalla.

Vaikka kaupallisen seksin taustalla on sukupuolittuneita valta- ja alistussuhteita, ei asia parane rankaisemalla seksipalveluja myyviä ihmisiä tai muuten heikentämällä heidän mahdollisuksiaan toimeentuloon, terveyteen ja turvallisuuteen.

Paras keino vähentää prostituutiota on parantaa naisten taloudellista ja sosiaalista asemaa. Sosiaaliturvan on taattava riittävät edellytykset hyvään elämään.

Kaupallisessa seksissä tapahtuvasta hyväksikäytöstä ja väkivallasta vastuu on tekijällä. Väki-valta ei koskaan ole asia, joka ”vain tapahtuu”, vaan sitä tekevät ihmiset ja sitä ruokkivat erilaiset valtasuhteet, kuten sukupuolten epätasa-arvo ja tiettyjen ihmisryhmien oikeudeton asema yhteiskunnassa. Yhteiskunnan on edistettävä sitä, että oikeus fyysiseen itsemääräämiseen ja väkivallattomuuteen kuuluu kaikille, myös kaupallisen seksin piirissä toimiville naisille.

Prostituution vähentämisessä Suomen tulee tehdä yhteistyötä ennen kaikkea Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa. Myös EU ja YK ovat keskeisiä toimijoita ihmiskaupan ja naisia riistävän seksibisneksen torjunnassa.

Niin prostituution kuin seksiturisminkin vähentämisessä tärkeää on asennemuutos ja rasismin torjunta. Prostituution vähentämisessä katse tulee kohdistaa ensisijaisesti seksin ostajiin ja maahanmuuttopolitiikan työmarkkinoilta ulossulkeviin vaikutuksiin.

Seksin ostamisen kriminalisointia puoltavien vahva naisien arvostava signaali vaikutus, toimienpiteiden kohdistuminen ostajiin sekä yhteisen pohjoiseurooppalaisen lainsäädäntöalueen vaikutus globaaliin ihmiskauppaan. Seksin ostamisen kriminalisointia vastaan puhuvat taas se, että laki ei paranna prostituutiosta olevien naisten asemaa ja oikeuksia sekä se, että ostajiin kohdistuvat toimet helposti lisäävät myyjiin kohdistuvaa kontrollia.

SIKSI VAADIMME:

- » Ihmiskaupan ja parituksen uhrien auttaminen on luotava matalan kynnyksen palveluita.
- » Ihmiskaupan uhreille on myönnettävä oleskelulupa ilman ehtoja ja heille on perustettava salaisia turvakoteja.
- » Viranomaisten resursseja ja kansainvälistä yhteistyötä ihmiskauppaan ja paritukseen liittyvien rikosten tutkinnassa on lisättävä.
- » Seksin ostaminen ihmiskaupan tai törkeän parituksen uhrilta tulee käsitellä seksuaalisena hyväksikäyttönä tai raiskauksena, eikä tuomittaessa seksin ostamisesta ihmiskaupan tai parituksen uhrilta tule vaatia, että ostaja tietää uhrin asemasta.
- » Järjestyslain kiellot myydä ja ostaa seksiä julkisella paikalla on arvioitava uudelleen. Tällainen kieltäminen on esimerkki politiikasta, jolla seksibisnestä ajetaan piiloon vähentämättä kuitenkaan sen määrää.

9. Väkivallan kulttuurista kunnioitukseen ja turvallisuuteen

Väkivalta voi ilmetä fyysisen väkivallan lisäksi muun muassa henkisenä, uskonnollisena tai taloudellisena väkivaltana. Naisiin kohdistuva väkivalta on kattokäsite globaalille ilmiölle, joka saa lukemattomia muotoja: sitä ilmentää niin suomalainen parisuhdeväkivalta, ehkäisyn kieltäminen naisilta kuin sotatilanteissa tapahtuvat raiskauksetkin.

WHO:n mukaan väkivalta on maailmanlaajuisesti suurempi naisten terveysriski kuin syöpä, liikenneonnettomuudet tai malaria. Arvioi-

den mukaan väkivallan uhriksi joutuu noin joka kolmas nainen maailmassa – siis yhteensä miljardi naista.

Sukupuolittunut väkivalta

Sukupuolittunut väkivalta tarkoittaa sitä, että miehet ja naiset kohtaavat väkivallan arjessaan eri tavoin ja eri paikoissa. Pelon maantiede on erilaista tytöille ja pojille, miehille ja naisille. Suomessa koti on naisille edelleen todennäköisin paikka joutua väkivallan kohteeksi. Miehet taas kohtaavat väkivaltaa kaduilla – ja useimmiten tekijänä on molemmissa paikoissa mies.

Väkivaltaa on kaikenlaisissa perheissä ja parisuhteissa. Lähisuhdeväkivalta ei katso varallisuutta, koulutustasoa tai kulttuuritaustaa eikä se ole koskaan uhrin vika. Lähisuhdeväkivalta ei ole perheen sisäinen asia, vaan jokaisella on velvollisuus puuttua havaitsemaansa väkivaltaan.

Lähisuhdeväkivallasta tekee erityistä uhrin ja tekijän suhde toisiinsa, tilanteesta lähtemisen vaikeus sekä erilaiset, usein pitkään jatkuneet rajoittamisen, henkisen ja taloudellisen väkivallan muodot. Myös myytit ja diskurssit muovaavat käsityksiä väkivallasta: naisten leimaaminen esimerkiksi huoraksi tai arvottomaksi vaikeuttaa poispääsyä väkivaltaisesta tilanteesta.

Kuntien on ryhdyttävä aktiivisiin toimiin lähisuhdeväkivallan vähentämiseksi. Etenkin viran-

omaisia, esimerkiksi poliiseja, opettajia sekä sosiaali- ja terveyshenkilöstöä on koulutettava tunnistamaan väkivalta ja ohjaamaan niin uhri kuin tekijäkin hoitoon. Heidän koulutukseensa on sisällytettävä pakollinen opintojakso lähi- ja parisuhdeväkivallasta.

Suomessa ei edelleenkään ole turvakotipaikkoja Euroopan neuvoston suositusten mukaisesti. Tilanne on korjattava pikaisesti ja turvakotiin pääsemisestä on tehtävä subjektiivinen oikeus. Turva-asunnot eivät riitä, vaan turvakodin on tarjottava myös tukea ja keskusteluapua väkivaltaa kohdanneelle. Turvakotien rahoitus on saatava selkeästi valtion vastuulle, jotta se, missä kunnassa asuu, ei vaikuta palvelujen saatavuuteen.

Suomen tulee noudattaa Euroopan Neuvoston suosituksia ja perustaa lisää turvakotipaikkoja.

Väkivallan kulttuuri

Sukupuolinen ja seksuaalinen häirintä voi alkaa jo lasten kesken. Tyypillistä väkivaltaa kouluissa ovat huorittelu, homottelu ja haukkuminen, joilla tuotetaan seksuaalisuuteen ja ulkonäköön liittyvää häpeää.

Häirintä on lisääntynyt myös verkkoympäristössä, jossa lapset ja nuoret toimivat aktiivisesti. Häirintää vähättelevän ilmapiirin takia tyttöjen mahdollisuudet vaikuttaa asiaan ovat olleet vähäiset. Usein sitä, minkä tytöt kokevat kiusaamisena tai häirintänä, pidetään poikien normaalina käytöksenä.

Väkivallan kulttuuri vaikuttaa myös miehiin. Mieheksi kasvamiseen on liitetty pitkään vaatimus väkivaltaan pystymisestä. Tätä kulttuuria tukee osaltaan myös miehille pakollinen asevelvollisuus.

Lapsille ja nuorille on opetettava, ettei väkivalta ole hyväksyttävä tapa ratkaista konflikteja, eikä ketään saa lyödä, sukupuolesta riippumatta. Väkivaltaa ei tarvitse hyväksyä sen enempää itseensä kuin muihinkaan kohdistuvana. Pahasta olostani voi ja pitää puhua.

Väkivalta ei ole ”normaali osa” mieheksi kasvamista tai mitään urheilulajia saati välituntileik-

kejä. Huolenpito ja herkkyys eivät ole vain tyttöjen ominaisuuksia. Siksi pojat tulee kasvattaa löytämään ja hyväksymään itsessään nämä ominaisuudet.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ovat Suomessakin vaarassa joutua viharikosten kohteiksi. Normista poikkeava sukupuolen ilmaisu saa aikaan väkivaltaista käytöstä samalla tavalla kuin ihonväri, mutta toistaiseksi näitä rikoksia ei Suomessa tilastoida samalla tavalla kuin rasistisia rikoksia.

Viharikosten tavallisuus ja viranomaisten välinpitämättömyys ovat myös yksi syy hakeutua EU-maihin muualta maailmasta. Väkivaltatyössä on huomioitava esimerkiksi maahanmuuttaja-taustaisten naisten asema ja erityistarpeet.

Asennemuutosta voidaan myös vauhdittaa aktiivisen yhteiskunnallisen keskustelun ja entistä tehokkaamman lainsäädännön avulla. Merkitys on symbolinen, mutta sitenkin tärkeä: rikoslaista on poistettava loputkin ”vakaan tahdon” pykälät eli mahdollisuus syyttämättäjättämiseen väkivallan uhrin pyynnöstä.

Armeijat eivät tuo turvallisuutta

Osa väkivallan kulttuuria on sodan pitäminen hyväksyttävänä, mutta vain miehiä velvoittavana väkivaltana. Merkittävä miehiin kohdistuva tasa-arvo-ongelma Suomessa onkin niin sanottu yleinen asevelvollisuus.

Toisin kuin yleisen äänioikeuden kohdalla, asevelvollisuuden yleisyys pätee vain miehiin. Asepalveluksesta kieltäytymisestä saa pidemmän vankeusrangaistuksen kuin vaikka pahoinpitelystä tai törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Vaikka Suomessa puhutaan puolustusvoimista, on Suomenkin armeija osa väkivaltakoneistoa. Väkivalta ei tuo turvallisuutta ja siksi Suomen ei

pidä vahvistaa armeijan asemaa yhteiskunnassa esimerkiksi liittymällä Natoon. Nato varautuu vain perinteisiin turvallisuussuhkiin ja sen käyttämät resurssit olisikin käytettävä laajemman turvallisuusnäkömyksen mukaiseen toimintaan.

Naton resurssit olisi käytettävä laajemman turvallisuusnäkömyksen mukaiseen toimintaan.

Mieheksi kasvamiseen on liitetty pitkään vaatimus väkivaltaan pystymisestä. Tätä kulttuuria tukee osaltaan myös miehille pakollinen asevelvollisuus.

SIKSI VAADIMME!

- Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen kansallisen toimintaohjelman riittävästä rahoituksesta on huolehdittava. Lisäksi jokaiseen kuntaan on laadittava väkivallan ehkäisyohjelma ja varattava riittävästi rahaa sen toteuttamiseen.
- On perustettava väkivaltatyön koordinoitukeskus, jossa on erityisosaamista naisiin kohdistuvasta väkivallasta.
- Kuntiin on saatava lisää turvakoteja ja terapiapalveluja väkivallan uhreille.
- Sovittelua ei saa käyttää lähisuhteväkivaltatilanteisiin.
- Väkivaltaa kohdanneille naisille on perustettava matalan kynnyksen palvelukeskuksia.
- Rikoslakiin on lisättävä ilmoitusvelvollisuus aikuisiin kohdistuvasta väkivallasta.
- Vainoaminen (stalking) on kriminalisoitava ja viranomaisia on koulutettava tunnistamaan se.
- Rikoslakiin on lisättävä säännös pitkään jatkuneesta pari- ja lähisuhteissa tapahtuvasta väkivallasta.
- Miehille pakollisesta asevelvollisuudesta on luovuttava.
- Lisää rahaa rauhanjärjestöille ja rauhankasvatusta oppilaitoksiin.

10.

Suomen, Euroopan ja maailman naiset

Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna Suomi ja muut Pohjoismaat ovat sukupuolisen tasa-arvon edelläkävijöitä, vaikka meilläkin on todelliseen tasa-arvoon vielä matkaa. Globaalisti naiset muodostavat suuren enemmistön maailman köyhistä. Naiset ovat myös poissa monilta niiltä areenoilta, niin politiikan kuin taloudenkin alueella, joilla keskeisimmät päätökset maailmassa tehdään. Lisäksi maailmasta puuttuu arvioiden mukaan jopa yli sata miljoonaa naista naisiin kohdistuvan väkivallan, tyttösykiöiden abortoinnin ja poikia huonomman kohtelun vuoksi.

Usliberalismin aiheuttama globaali muutos on entisestään lisännyt naisten köyhyyttä ja huonontanut monien naisten asemaa ja lisännyt esimerkiksi seksibisnestä.

Toisaalta tutkimusten mukaan naisten aseman parantaminen ja erityisesti tyttöjen koulutus ovat tehokkaimpia keinoja parantaa kokonaisten kylien ja alueiden hyvinvointia. Naisiin panostaminen kannattaa.

Maanomistus ja päätäntävalta keskeisissä asioissa ovat edelleen pääasiassa miehillä. Naisten asiantuntemus maan, veden ja metsien suojelemisessa on usein poliittisessa päätöksenteossa sivuutettu ja aliarvioitu.

Naisten asema globaalisti

YK:n turvallisuusneuvoston vuodelta 2000 olevan päätöksen (nro 1325) mukaan valtioiden on huomioitava sukupuolinäkökulma rauhansopimuksia neuvoteltaessa, rauhanoperaatioita suunniteltaessa ja niitä toteutettaessa sekä yhteiskunnan jälleenrakentamisessa. Naisten on oltava mukana rauhanneuvotteluissa, sillä neuvottelujen tulos vaikuttaa siihen, millaisiksi sukupuolten väliset asetelmat muodostuvat jälleenrakentamisen aikana.

Naisten oikeus päättää itse omasta ruumiistaan, seksuaalisuudestaan ja lisääntymisestään on maailmanlaajuisesti tärkeä ja ajankohtainen kysymys. Naisten ja tyttöjen päätösvaltaa omaan elämänsä on puolustettava sinnikkäästi patriarkaalisia rakenteita vastaan.

Maailman lähes 900 miljoonasta lukutaidottomasta kaksi kolmasosaa on naisia. Tyttöjen koulunkäynnin esteenä on usein nuorena aloitettu työnteko. Pienestä pitäen tytöt joutuvat osallistumaan perheen naisten jokapäiväisiin, lähes koko valoisan ajan vieviin töihin.

Tutkimusten mukaan tyttöjen kouluttamisella on vaikutusta koko yhteisön hyvinvointiin, joten tyttöjen koulutukseen panostaminen on tärkeää paitsi tasa-arvon ja tyttöjen itsensä, myös köyhyden vähentämisen ja hyvinvoinnin lisäämisen kannalta. Esimerkiksi vessojen puute voi estää tyttöjen koulunkäyntiä. Tytöt eivät välttämättä pääse kouluun, mikäli koulussa ei ole omia vessoja tytöille ja pojille.

Kehitysmaiden maaseutu ympäristössä naiset vastaavat veden, polttoaineiden ja ruoan hankinnasta. Miesten poismuutto ja siirtotyöläisyys laajentavat naisten tehtäviä myös myyntiviljelyyn. Naiset ovat siten äärimmäisen riippuvaisia paikallisesta luonnonympäristöstä ja näin sekä tietoisia että haavoittuvia lähiympäristössä tapahtuville muutoksille.

Erosion ja kuivuuden vaivaamilla alueilla naisten mahdollisuudet elättää perheensä saattavat muuttua kohtuuttoman vaikeiksi. Ilmastonmuutos lisää äärimmäisiä sääoloja ja jopa ympäristökatastrofeja. Kuten muunkin maastamuuton kohdalla myös ympäristöpakolaisiksi lähtee enemmän miehiä, jolloin naiset jäävät selviytymään vaikeutuneisiin oloihin.

Naisten suhde ympäristön tuhoutumiseen ei kuitenkaan liity pelkästään arjen toimien hoitamiseen, vaan myös heidän sosiaaliseen ja poliittiseen asemaansa. Naisten asiantuntemus maan, veden ja metsien suojelemisessa on usein poliittisessa päätöksenteossa sivuutettu ja aliarvioitu.

Maanomistus ja päätäntävalta keskeisissä asioissa ovat edelleen pääasiassa miehillä. Naisten tietämys on nostettava arvoon: naisia on kuunneltava ympäristö- ja ilmastopolitiikasta päätettäessä ja heidät on otettava mukaan päätöksentekoon. Naisille on vaadittava oikeutta omistaa maata kaikkialla maailmassa.

Kansainvälinen päätöksenteko

Suomalainen päätöksenteko on osa Euroopan unionin päätöksentekoa. Kansainväliset järjestöt kuten Maailmanpankki, Maailman kauppajärjestö WTO, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD sanelevat maailmassa harjoitetun politiikan sisältöä.

Myös suuret ylikansalliset yritykset ovat merkittäviä poliittisia toimijoita. Ylikansalliset yritykset ja suuret kansainväliset organisaatiot vaikuttavat suomalaisen politiikkaan tavalla, jonka demokraattisuus on kyseenalaista. Aivan erikseen on syytä kyseenalaistaa näiden järjestelmien vaikutusvalta naisten aseman kannalta. Naisia ei näissä organisaatioissa päättäjänä näy, eikä naisten ääni niissä kuulu.

YK on keskeinen naisten asemaa edistävä toimija. Naisten ihmisoikeuksien toteutumista haittaavat kansainvälisiin sopimuksiin kulttuurisiin ja uskonnollisiin perusteisiin tehdyt varaumat, jotka heikentävät sopimusten sitovuutta. Sekä länsimaiden että kehittyvien maiden uskonnolliset fundamentalistit muodostavat usein yhteisen vastarintaman silloin, kun päätetään naisten oikeuksista.

Ihmisoikeuksien toteutumista estävät myös ihmisoikeusloukkausten riittämätön seuranta ja viranomaisten tietämättömyys ja piittaamattomuus naisten oikeuksista. Lisäksi naisilla itsellään on liian vähän tietoa omista oikeuksistaan.

Euroopan unioni

Euroopan unionilla on toimivaltaa etenkin työelämän alueella monissa sukupuoliseen tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä. EU-jäsenyyden myötä myös Suomen on pitänyt korjata omaa tasa-arvopoliittikaansa.

EU ei silti ole mikään tasa-arvon onnena: esimerkiksi oikeus aborttiin puuttuu joistain unio-

nin jäsenmaista. Myös seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen oikeudet vaihtelevat paljon Euroopan unionin sisällä.

Jotta naisten oikeudet sekä sukupuolinen ja seksuaalinen tasa-arvo saisivat EU:ssa niille kuuluvan arvon, tarvitaan euroopanlaajuista naisliikettä ja naisjärjestöjen sekä seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen järjestöjen yhteistyötä.

Kehitysyhteistyö ja siirtolaisuus

Suomen kriisiavun on helpotettava kriisien aikaista köyhyyttä ja toivottomuutta. Lisäksi välitömän kriisin jälkeen on autettava kriiseistä kärsineiden, kuten sodassa raiskattujen naisten, vammautuneiden, pakolaisten ja lapsisotilaiden kuntoutumista.

Sukupuolten välisen tasa-arvon ja naisten aseman parantamisen täytyy olla kaiken kehitysyhteistyön tavoitteena. Suomen onkin kehitysyhteistyössään panostettava etenkin naisten koulutukseen, lisääntymisterveyteen ja itsemääräämisoikeuden tukemiseen. Sukupuolisen tasa-arvon tukeminen köyhimmässä maissa ja koulutus ovat parhaita keinoja edistää demokratiaa ja vakaata kehitystä.

Siirtolaisuus on globalisoituneen maailman tosiasia. Suurin osa siirtolaisista liikkuu lähtömaansa lähialueilla, mutta kaukaisempienkin maiden siirtolaisia saapuu myös Suomeen. Siirtolaisuus ilmiönä on voimakkaasti sukupuolittunut. Joiltain alueilta pakolaisiksi lähtevät miehet, kun taas naiset saattavat lähteä hoivatyöhön rikkaisiin maihin voidakseen elättää perheensä.

Kansainvälistymisen ja muuttoliikkeiden myötä Suomen on otettava yhä enemmän vastuuta myös globaaleista ihmisoikeusongelmista ja siirtolaisten ihmisoikeuksien turvaamisesta. Sadat naiset kärsivät päivittäin siitä, ettei Suomi ota muualta tänne tulleiden ihmisten ihmisoikeuksia vakavasti.

Turvapaikkahakemuksia käsiteltäessä naisten sukupuolensa vuoksi kohtaamia uhkia, kuten uhkaa sukuelinten silpomisesta, ”kunniaväkivallasta” tai pakkoavioliitosta, ei tunnisteta eikä oteta vakavasti. Naisen ihmisoikeuksia ei saa loukata sillä verukkeella, että suvun tai miehen kuviteltu kunnia on kiinni naisen ”siveellisyydestä”.

Maahanmuuttopolitiikan lähtökohdaksi on otettava ihmisen oikeus liikkua ja oikeus pyrkiä parempaan elämään. Keskiöön on otettava muutajat itse valtion suvereniteetin tai yritysten kilpailukyvyyn turvaamisen ja suojelun sijaan.

Paras keino ehkäistä kansainvälistä rikollisuutta ihmiskaupan osalta on tehdä se tarpeettomaksi toisaalta takaamalla ihmisille oikeus liikkua ja toisaalta vähentämällä muuttamiseen pakottavia syitä.

SIKSI VAADIMME:

- YK:n on kitkettava rauhanturvaajien kriisi-alueille mukanaan tuoma prostituutio ja Suomen on oltava tässä asiassa aktiivinen toimija.
- Asevarustelun sijaan on keskityttävä köyhyyden poistamiseen – ruokaa, ei aseita.
- Kehitysmaiden tyttöjen koulunkäynnin esteet on poistettava.
- Vesihuollon on kehitysmaissakin oltava julkisessa hallinnassa.
- Kansainvälisen yhteisön on puututtava ihmisoikeusloukkauksiin riippumatta maiden välisistä taloussuhteista ja markkinoiden tarpeista.
- Suomen on toimittava siten, ettei EU:ssa jousteta tasa-arvokysymyksissä, vaan kaikkien jäsenmaiden on noudatettava tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita.
- Ruokakeinottelu pörssissä on lopetettava.

11. Kestävä elämäntapa

Koko maailmassa, mutta etenkin rikkaissa länsimaissa, elämäntapaa on muutettava sellaiseksi, että maapallo kestää sen. Tärkeää on, että sopeutuminen maailman rajallisiin resursseihin tehdään siten, että suurimman vastuun kantavat ne, joilla on siihen mahdollisuus.

Köyhimmät ihmiset, joilla on vähiten mahdollisuuksia vaikuttaa elämäänsä, eivät saa jäädä ympäristöongelmien jalkoihin. Vasemmistonaisten mielestä sekä ympäristöongelmat että maailman huutava eriarvoisuus voidaan ratkaista yhtä aikaa vasemmistofeministisellä politiikalla.

Globaalit ympäristöongelmat

Ilmastonmuutos on yksi vakavimmista koko maailmaa koskevista haasteista. Ilmastonmuutos syventää ihmisten välistä eriarvoisuutta ja köyhyyttä, ja sillä on seurauksia myös sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta.

Ilmastonmuutoksesta kärsivät eniten kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset köyhimmässä maissa. Köyhien maiden naiset ovat usein hyvin riippuvaisia paikallisesta luonnonympäristöstä, ja ilmastonmuutoksen seuraukset tuntuvat ensimmäisinä heidän arjessaan. Näiden naisten ääni tulisi saada kuuluviin päätöksenteossa, ja heidän asiantuntemustaan tulisi hyödyntää politiikassa niin paikallisesti kuin globaalistikin.

Ympäristönsuojelun, etenkin ilmastonmuutoksen, kannalta tärkeintä on saada valtiot rajoittamaan teollisuuden ja talouden toimintaa lainsäädännöllä sekä sen tiukalla valvonnalla ja todellisilla sanktioilla, mikäli lakeja ei noudateta.

Ympäristöä ei saa tuhota edes rahalla: ympäristölle haitallista teollisuutta, liikennettä ja muuta toimintaa on rajoitettava sen sijaan, että suositaan päästökaupan kaltaisia markkinamekanismeja.

Suurimmat päästöt aiheutuvat paitsi teollisuudesta ja liikenteestä, myös ruoantuotannosta. Erityisen tuhoisaa niin ympäristön kuin eläinten oikeuksien kannalta on lihantuotanto. Kasvisruoan tuottamista ja syömistä tulisikin tukea kaikin mahdollisin tavoin.

Ilmastonmuutoksesta kärsivät eniten kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset köyhimmässä maissa.

Myös jokainen kuluttaja vaikuttaa – silloin, kun se on mahdollista

Länsimaissa naiset vastaavat ensisijaisesti kodin hankinnoista. Naisten tekemillä pienillä päätöksillä on siis iso merkitys myös ilmastonmuutoksen kannalta.

Useimmilla ihmisillä on kuluttajina mahdollisuus tehdä ympäristöä säästäviä valintoja, mutta vastuu ympäristöstä ei ole yksin tai edes eniten yksilöillä. Eettinen ja ekologinen kuluttaminen edellyttää tietoa ja joissakin tapauksissa myös rahaa. Kysymys ei ole vain kulutusvalinnoista, vaan pikemminkin elämäntavasta, joka mahdollistaa elämän maapallolla myös tuleville sukupolville ja kaikille lajeille.

Yhteiskunnan rakenteiden on tuettava kestävä elämäntapaa ja ympäristöystävällisempää arkea. Tämä tarkoittaa esimerkiksi joukkoliikenteen kehittämistä, melun torjumista ja parempaa kaupunkisuunnittelua, jossa huomioidaan naisten ja miesten tarpeet.

Oikeudet myös eläimille!

Kosmetiikka- ja lääketieteellisyydellä on merkittäviä vaikutuksia niin ihmisten kuin ympäristön ja eläintenkin hyvinvointiin. Eläinkokeiden sijaan tutkimusrahoitusta tulisi ohjata vaihtoehtoisten menetelmien kehittämiseen, ja erilaisten hormonivalmisteiden vaikutukset sekä ihmisiin että ympäristöön pitkällä aikavälillä tulisi tutkia tarkasti.

Nykyisenlainen tehomaatalous on sekä eettisesti että ekologisesti kestäväntöntä. Eläintaloudessa on siirryttävä kohti sitä, että eläimillä on mahdollisuus lajinmukaiseen käyttäytymiseen. Turkistarhaus on lakkautettava kokonaan siirtymäajan jälkeen ja turkiksista elantonsa saavien siirtymistä eettisemmille aloille on tuettava.

SIKSI VAADIMME:

- Teollisuuden ja talouden ympäristöä tuhoavaa toimintaa on rajoitettava laeilla ja sanktioilla, ei markkinamekanismeilla.
- Monipuolista ja ravitsevaa kasvisruokaa on suositettava esimerkiksi kouluissa ja päiväkodeissa ja koulujen kotitalousopetuksessa on opetettava kasvisruoan valmistusta.
- Eläinkokeiden sijaan tutkimusrahoitusta on suunnattava vaihtoehtoisten menetelmien kehittämiseen.
- Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen pitää olla kaupunkiseutujen liikennesuunnittelussa aina yksityisautoilua tärkeämpää.

12. Naiset päättäjiksi joka tasolle

Naiset saivat Suomessa äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden kansainvälisesti verrattuna varhain. Tämä on luonut myös maailmalla kuvaa Suomesta tasa-arvon mallimaana. Kuitenkin naisten osuus kansanedustajista on tänä päivänä vain noin 40 prosenttia. Kaikista kunnanvaltuutetuista naisia on alle 40 prosenttia ja kunnallisvaaleissa 2012 naisten osuus valtuutetuista laski.

Julkinen sektori on kaikkialla maailmassa pysyvän muutoksen tilassa. Tärkeä osa tätä muutosta on vallan keskittyminen ja muuttuminen yhä näkymättömämmäksi. Uudistusten suunnittelu, valmistelu ja muutostyö siirretään johtavien virkamiesten ja poliitik-

kojen eli yhä pienempien ja miesvaltaisempien ryhmien käsiin – toisinaan vain yhden selvitysmiehen tekemiseksi. Näihin pienryhmiin eivät tasa-arvolain sukupuolikiintiöt ulotu, vaan valta katoaa usein naisten ulottumattomiin.

Sukupuolikiintiöitä, ei naiskiintiöitä

Sukupuolikiintiöt ovat olleet tasa-arvolain uudistuksen myötä käytössä vuodesta 1995 asti. Valtion ja kuntien valmistelevissa toimielimissä on oltava vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä.

Sukupuolikiintiöillä on pystytty edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa. Ne ovat tasoittaneet kunnallispolitiikan vahvaa sukupuolista eriytyneisyyttä. Puolueiden on ollut pakko tarjota naisia teknisten alojen lautakuntiin ja vastaavasti miehiä sosiaali- ja terveystalouden lautakuntiin.

Sukupuolikiintiöt ovat myös tuoneet puolueille painetta rekrytoida enemmän naisia ehdokkaiksi, eikä naisten saamista mukaan politiikkaan ole enää voitu jättää vain puolueiden naisjärjestöjen tehtäväksi. Kiintiöt toimivat myös miesten hyväksi: joissain kunnissa ne helpottavat huomattavasti miesten pääsyä lautakuntiin.

Kiintiöiden suurin ongelma on se, että niiden myötä saatetaan ajatella, että tasa-arvo on saavu-

tettu. Kuitenkin määrällinen tasa-arvo on vain lähtöpiste kuljettaessa kohti todellista tasa-arvoa, jolloin kiintiöt voidaan unohtaa.

Naisia ei edelleenkään näy tarpeeksi työmarkkinapöydissä tai muissa ammattiyhdistysliikkeen keskeisissä neuvottelupöydissä tai ay-liikkeen johdossa. Edes silloin, kun päätetään naisvaltaisten alojen palkoista ja työehdoista, naiset eivät ole tasavertaisesti mukana päätöksenteossa.

Ammattiyhdistysliikkeen toimintatapoja ja -kulttuuria onkin muutettava siten, että aktiivinen ay-toiminta on mahdollista myös naisille. Ammattiyhdistysliikkeen päätöksentekojärjestelmät on suvatava eli niiden sukupuolivaikutukset on arvioitava. Ammattiyhdistysliikkeen on myös ryhdyttävä aktiivisemmin ajamaan naisten asemaa ja palkkausta parantavia muutoksia työelämän saralla. Tämä vaatii sekä työn käsitteen että toimintatapojen uudelleenarviointia.

Edes silloin, kun päätetään naisvaltaisten alojen palkoista ja työehdoista, naiset eivät ole tasavertaisesti mukana päätöksenteossa.

Kuntien uusi rooli hyvinvoinnin tuottajina

Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan on taattava, että tietyt perusoikeudet toteutuvat jokaisen kohdalla. Käytännössä perusoikeuksien toteuttajina toimivat Suomessa kunnat, jotka ovat parhaillaan suurten muutosten kourissa.

Kuntauudistuksen sukupuolivaikutukset on arvioitava, sillä uudistuksella on vaikutusta kuntien rooliin työnantajana sekä palvelujen tarjoaja-

na. Kuntaliitokset voivat aiheuttaa muutoksia äänestysaktiivisuuteen, ehdolle lähtemiseen ja päätöksentekoon.

Muutoksilla saattaa olla vaikutuksia myös miesten ja naisten toimintaedellytyksiin kuntapolitiikassa. Naiset on otettava mukaan kuntaliitosten suunnittelusta, toteutuksesta ja seurannasta vastaaviin ryhmiin.

Naiset on otettava mukaan kuntaliitosten suunnittelusta, toteutuksesta ja seurannasta vastaaviin ryhmiin.

Tasa-arvon työkalut

Suomessa tasa-arvon aktiivista kehittämistä haittaa ajattelu, jonka mukaan naisten ja miesten tasa-arvo on jo saavutettu. Oletetaan, että tasa-arvo säilyy tai edistyy, kun sukupuoleen ei kiinnitetä erityistä huomiota. Tämä ajattelu estää näkemästä sukupuolittuneita rakenteita ja asioita, joissa tasa-arvo ei ole toteutunut tai joissa on jopa menty takapakkia.

Tasa-arvon toteuttaminen edellyttää, että sukupuolen merkitys tehdään näkyväksi. Asioita on arvioitava erikseen kaikkien sukupuolten kannalta. Suomessa tarvitaan vielä paljon tutkimusta sukupuolen merkityksestä eri elämänalueilla. Tasa-arvopolitiikkaa onkin mahdotonta tehdä ilman sukupuolentutkimusta, joka tuo meille tietoa ja välineitä kaikkien sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi.

Tasa-arvon toteuttaminen edellyttää, että sukupuolen merkitys tehdään näkyväksi. Asioita on arvioitava erikseen kaikkien sukupuolten kannalta.

Sekä sukupuolten tasa-arvon että muun yhdenvertaisuuden edistämiseen tarvitaan lisää resursseja ja asiantuntemusta. Nykyistä enemmän on tutkittava ja estettävä moniperusteista syrjintää.

SIKSI VAADIMME:

- * Kuntauudistuksen sukupuolivaikutukset on arvioitava. Kuntauudistuksen on parannettava kaikkien sukupuolien mahdollisuuksia osallistua poliittiseen päätöksentekoon.
- * Julkisten verkkovaikuttamiskanavien kehittäminen on hyvä ja demokratiaa lisäävä asia. On kuitenkin huolehdittava, että ne, jotka eivät voi tai halua käyttää nettiä, pääsevät käsiksi kaikkiin palveluihin ja vaikuttamisväyliin.
- * Luottamustoimista saatavia palkkioita ei saa vähentää perusturvasta eikä toimeentulotuesta, sillä se vaikeuttaa köyhimpien osallistumista politiikkaan.
- * Julkisen tilan on oltava tarjolla yhteiskunnalliselle viestinnälle ja kuntien on tarjottava maksuttomia kokoustiloja kansalaistoimijoiden käyttöön.
- * Lisää naisia ay-liikkeen johtoon ja naisvaltaisten liittojen ääni paremmin kuuluviin ay-liikkeessä.
- * Päätöksenteon asiantuntijakuulemisissa on kuultava tasa-arvoisesti kaikkia sukupuolia.
- * Pörssiyritysten hallituksiin sukupuolikiintiöt.
- * Kaikkien EU-jäsenvaltioiden on ehdotettava komissaariksi sekä naista että miestä.
- * Sukupuolentutkimuksen resursseja on vahvistettava, jotta saamme ajantasaista tietoa tasa-arvopolitiikkaan ja asiantuntijoita tasa-arvotyöhön.
- * Tasa-arvotyön resursseja valtionhallinnossa on vahvistettava.
- * Tasa-arvovaltuutetulle on saatava riittävät resurssit tasa-arvolain valvontaan.
- * Tasa-arvoa valvomaan ja tuottamaan tarvitaan alueellisia toimijoita tai viranomaisia.
- * Ihmisiä, joita päätöksenteko koskee, on kuultava asian valmistelussa.

13.

Mitä useampi kokki, sen parempi soppa

Vasemmistonaiset pistävät tämän naispoliittisen asiakirjan avulla lusikkansa politiikan soppaan. Sopian herkullisen perusreseptin kehittivät varhaiset feministit, suffragetit, työväenliikkeen uljaat naiset ja naisasianaiset. Vuosikymmenten myötä keitokseen on lisätty säännöllisin välein aivan uusia aineksia, vanhoja on jalostettu ja pikantteja mausteita heiteltä mukaan. Haluamme sopallemme edelleen uusia kokkeja ja paljon lisää syöjiä!

vasemmistonaiset.fi, facebook.com/vasemmistonaiset

KUKA, MITÄ, MISSÄ, MILLOIN?

TASA-ARVOTOIMIJOITA SUOMESSA

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön tasa-arvovoyksikkö, TASY

Tasa-arvovoyksikkö perustettiin vuonna 2001 ja sen tehtävä on valmistella hallituksen tasa-arvopolitiikkaa ja tasa-arvolainsäädäntöä.

Lisäksi tasa-arvovoyksikkö hoitaa EU:n tasa-arvojuridiikkaan ja -politiikkaan sekä kansainvälisiin asioihin liittyviä tehtäviä.

Tasa-arvovaltuutettu, TAS

Tasa-arvovaltuutetun tehtävä perustettiin 1.1.1987 eli samalla, kun Suomen ensimmäinen tasa-arvolaki tuli voimaan.

Tehtävänä on valvoa tasa-arvolain noudattamista sekä sukupuolivähemmistöjen syrjintäsuojan toteutumista.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, TANE

TANE perustettiin pysyväksi parlamentaariseksi neuvottelukunnaksi vuonna 1972. Eduskuntapuolueiden lisäksi TANEssa on asiantuntijajäsenenä Miesjärjestöjen keskusliitto ry, Naisjärjestöjen keskusliitto ry, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry sekä Seta ry.

TANE suunnittelee ja kehittää tasa-arvopolitiikkaa mm. tekemällä aloitteita, järjestämällä seminaareja ja antamalla lausuntoja lakihankkeisiin. TANEssa toimii kaksi jaostoa: Sukupuoli ja valta -jaosto sekä Miesjaosto. Lisäksi TANEssa on erilaisia työryhmiä.

Tasa-arvolautakunta

Tasa-arvovaltuutettu ja työmarkkinakeskusjärjestöt voivat viedä syrjintäasian tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi.

Lautakunta voi kieltää lainvastaisen toiminnan jatkamisen tai uusimisen ja määrätä uhkasakon. Lisäksi se voi antaa muille tuomioistuimille lausuntoja tasa-arvolain syrjintäkieltoja koskevien säännösten soveltamisessa. Lautakunta on olemassaolonsa aikana antanut vain yhden sitovan kieltoratkaisun.

Tasa-arvoministeri

Suomessa on ollut ”oman toimen ohessa” -tasa-arvoministeri 1980-luvun alusta lähtien.

Tasa-arvoministerillä on korkein poliittinen vastuu tasa-arvopolitiikasta ja tasa-arvon edistämisestä, mutta ei kuitenkaan toimivaltaa tasa-arvoasioissa muiden ministereiden toimialoilla.

Tasa-arvoministeri ottaa osaa kansainväliseen tasa-arvoyhteistyöhön esimerkiksi YK:ssa ja EU:ssa.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokunta käsittelee tasa-arvoon liittyvät asiat. Niiden lisäksi se käsittelee työympäristöä, työturvallisuutta, työterveyshuoltoa, työvoimaa, työllisyyttä, työpaikkademokratiaa ja siviilipalvelua koskevia asioita.

Eduskunnassa toimii lisäksi epävirallinen naiskansanedustajien verkosto.

Vähemmistövaltuutettu

Ensimmäinen vähemmistövaltuutettu aloitti vuonna 2002. Sitä ennen Suomessa toimi ulkomaalaisvaltuutettu. Vähemmistövaltuutetun tehtävä on muun muassa valvoa yhdenvertaisuuslain toteutumista.

TASA-ARVOA SÄÄTELEVÄT LAIT

Tasa-arvolaki

Tasa-arvolaki tuli voimaan vuonna 1987. Vuosien saatossa lakiin on lisätty mm. kielto raskauteen ja vanhemmuuteen perustuvasta syrjinnästä, kiintiösäännös, tasa-arvosuunnittelulvelvoite sekä kielto sukupuolisesta häirinnästä.

Vuonna 2005 tehtiin tasa-arvolain kokonaisuudistus, jolla lakiin kirjattiin uusia EU-direktiivejä.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaissa käsitellään muita syrjintäperusteita, joita ovat ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus, sukupuolinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy.

MINNA TIETÄÄ!

Tasa-arvotiedon keskus

minna.fi

Vuonna 2004 perustettu minna.fi-verkkoportaali kokoaa ja välittää tietoa sukupuolten tasa-arvosta ja siihen liittyvästä tutkimuksesta. Se palvelee viranomaisia, poliitikkoja, tasa-arvotoimijoita, järjestöjä, opiskelijoita, tutkijoita, mediaa sekä kaikkia sukupuolten tasa-arvosta kiinnostuneita.

YHTEISTYÖTÄ

NYTKIS

nytkis.org

Suomessa kaikilla puolueille on naisjärjestö.

Naisjärjestöt Yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry:n jäseniä ovat eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden naisjärjestöt sekä Naisasialiitto Unioni ry, Naisjärjestöjen keskusliitto ry ja Sukupuolentutkimuksen seura ry.

NYTKIS on perustettu vuonna 1988. Se seuraa lainsäädäntöä, päätöksentekoa ja tutkimusta, ottaa kantaa politiikkaan ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin naisnäkökulmasta sekä järjestää koulutuksia, seminaareja ja muita tapahtumia. Se on ainutlaatuinen yhteistyöelin koko maailmassa.

HALLITUKSEN JA MINISTERIÖIDEN TOIMIA

Tasa-arvoselonteko

Suomen ensimmäinen selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta hyväksyttiin vuonna 2010. Selontekoa varten teetettiin useita taustaselvityksiä eri teema-alueilla ja on pidetty erittäin tärkeänä, että tasa-arvopolitiikan vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita selvitettiin ja arvioitiin kunnolla.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma konkretisoi ne toimenpiteet ja välineet, joilla hallitusohjelmassa määritellyt tasa-arvotavoitteet saavutetaan.

Tasa-arvo-ohjelma on väline poikkihallinnollisen tasa-arvopolitiikan koordinoimiseen hallituksen sisällä.

Tasa-arvobarometri

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Tilastokeskus julkaisevat joka neljäs vuosi tasa-arvobarometrin, joka selvittää suomalaisten asenteiden ja kokemusten avulla sukupuolten työnjakoa ja valtasuhteita eri elämänaalueilla. Viimeisin tasa-arvobarometri on tehty vuonna 2012.

YK:N TASA-ARVOTYÖN VÄLINEITÄ

Cedaw = Vuonna 1979 hyväksytty YK:n Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women). Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1986.

CSW = YK:n alainen Naisten asema -toimikunta (The Commission on the Status of Women). YK:n jäsenmaat kirjoittavat määräajoin CSW-komitealle raporttinsa Cedaw-sopimuksen edistämisestä ja täytäntöönpanosta. Suomi sai loppupäätelmät seitsemänneistä määräaikaisraportistaan keväällä 2014.

CSW-komitea kokoontuu joka kevät New Yorkiin YK:n päämajaan arvioimaan, miten sukupuolten välinen tasa-arvo on maailmalla edennyt, sekä miettimään millä toimenpiteillä tasa-arvon toteutumista voi edistää. Pyrkimyksenä on nostaa tasa-arvoasioita esille myös YK:n toiminnassa. Suomen CSW-delegaatioon kuuluu virkamiesten lisäksi yleensä niin hallituksen kuin kansalaisjärjestöjen edustajia.

Nais- ja kansalaisjärjestöt ovat tehneet oman rinnakkaisraportin Cedaw-komitealla.

Naisten maailmankonferenssit = YK:n maailmankonferensseja naisten aseman edistämiseksi on järjestetty Meksikossa 1975, Kööpenhaminassa 1980, Nairobissa 1985 ja Pekingissä 1995.

Pekingin maailmankonferenssissa tehdyssä julistuksessa ja toimintaohjelmassa yksilöidään kaksitoista kriittistä toiminta-aluetta, joilla esiintyy tasa-arvon esteitä ja esitetään strategiset tavoitteet ja toimet, joilla pyritään poistamaan tasa-arvon esteet.

EUROOPPALAISIA TOIMIJOITA

EWL - Euroopan Naislobby

womenlobby.org

EWL (European Women's Lobby) on Euroopan laajin naisjärjestöjen kattojärjestö, johon kuuluu yli 2500 eurooppalaista naisjärjestöä. Järjestöjä on sekä kansallisia että eurooppalaisia.

EWL:n hallituksessa on edustaja jokaisesta EU-maasta. Suomen edustaja EWL:ssa on Nytkis. EWL:n hallituksessa on edustaja jokaisesta EU-maasta. Suomen edustaja EWL:ssa on Nytkis.

EWL:n toimisto on Brysselissä ja sen pyrkimyksenä on vaikuttaa EU-päätöksentekoon.

Euroopan Vasemmistopuolueen naisverkosto El-fem

european-left.org/

Euroopan Vasemmistopuolueen (European Left, EL) naisverkosto, EL-fem perustettiin EL:n perustamiskokouksessa Roomassa 2004. Verkosto levittää eri maiden vasemmistofeministien kokemuksia, vahvistaa naisten keskinäisiä yhteyksiä, edistää poliittista keskustelua ja järjestää tapahtumia.

Vasemmistonaiset

vasemmistonaiset.fi

Vasemmistonaiset on valtakunnallinen naisverkosto. Se on Vasemmistoliiton naisjärjestö ja samalla avoin verkosto niille naisille, jotka haluavat vaikuttaa ja tehdä vasemmistofeminististä politiikkaa ilman puolueen jäsenyyttä.

Feminismi

Feminismi on käsitys, jonka mukaan sukupuoli vaikuttaa yksilön asemaan yhteiskunnassa tavalla, jonka takia ihmisillä ei käytännössä ole samoja oikeuksia ja velvollisuuksia.

Erilaisia feministisiä teorioita ja feminismien ryhmittelyjä ja luokitteluja on runsaasti (liberaali feminismi, kulttuurifeminismi, radikaali feminismi, marxilainen feminismi, postmoderni feminismi, queer feminsimi). Yhteistä eri feminismeille on se, että ne pyrkivät tekemään näkyväksi sukupuolen vaikutuksen yhteiskunnassa ja yksilöissä, analysoivat etenkin naisten asemaa ja valtarakenteita ja ajavat sukupuolten tasa-arvoa.

Seksismi

Perusteettomien sukupuolisidonnaisten käsitysten ja sukupuolistereotyyppien hyödyntämistä ja levittämistä.

Suffragetti

1900-luvun alussa naisille äänioikeutta vaatinut naisaktivisti. Aloittivat toiminnan Englannissa. Suffragetit valitsivat monesti suoran toiminnan tavoitteidensa ajamiseen.

Sovinismi (myös chauvinismi)

Jonkin ryhmän tai ryhmän jäsenen yksipuolista ja ylemmydentuntoista, syrjivää ja alistavaa asennetta ja käyttäytymistä toista ryhmää tai sen jäsentä kohtaan. Yleensä sovinismia ilmenee silloin, kun toinen ryhmä koetaan uhaksi, viholliseksi tai vastustajaksi.

Arkikielessä tarkoittaa nykyään tietoista tai tiedostamatonta ajattelua ja käyttäytymistä, jonka mukaan miehet ovat naisia parempia ja miesten ylivalta on oikeutettua.

Sukupuolijärjestelmä, sukupuolijärjestys

Sukupuolijärjestelmä on ruotsalaisen tutkija **Yvonne Hirdmanin** luoma käsite. Se tarkoittaa yhteiskunnassa vallitsevien taloudellisten, kulttuuristen ja poliittisten rakenteiden sekä yhteiskunnassa mieheyteen ja naiseuteen liitettyjen arvostusten, roolien ja asenteiden muodostamaa valtajärjestelmää.

Useimmissa yhteiskunnissa miehiä ja miehistä pidetään arvostettavampana ja parempana kuin naisia ja naisista ja valta jakaantuu eriarvoisesti miehiä suosivasti eli sukupuolijärjestelmä on *patriarkaatti*.

Sukupuolinäkökulma

Sukupuolinäkökulma tarkoittaa tapaa tarkastella tapahtumia, ilmiöitä, yhteiskuntaa, päätöksiä jne. sen mukaan, millaisia – usein erilaisia – vaikutuksia niillä on eri sukupuoliin.

Puhutaan myös sukupuolinäkökulman *valtavirtaistamisesta*, jolla tarkoitetaan sitä, että viranomaisten ja päätöksentekijöiden toimintatapoja muutetaan siten, että kaikessa toiminnassa otetaan aina huomioon myös sukupuolinäkökulma ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Pyrkimyksenä on päästä eroon sukupuolisokeudesta eli siitä, että sukupuolta ei huomioida tai sukupuolta koskevaa tietoa pidetään merkityksettömänä.

Sukupuolivaikutusten arviointi eli suva tai suvaus

Suvaus on yksi sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen väline tai menetelmä. Esimerkiksi lakien, budjettien tai työehtosopimusten valmistelussa tulisi toteuttaa sukupuolivaikutusten arviointi, jotta neutraaleilta vaikuttavat toimenpiteet eivät tulisi aiheuttaneeksi tai ylläpitäneeksi sukupuolten epätasa-arvoa.

Viharikos

Rikos, joka tehdään ihmistä kohtaan siksi, että hän kuuluu tai hänen luullaan kuuluvan johonkin tiettyyn ryhmään (kansalliseen, uskonnolliseen, etniseen, seksuaaliseen tai vastaavaan).

Vasemmistonaiset on valtakunnallinen naisverkosto. Liityt mukaan tilaamalla Pippuri-lehden, jossa kerrotaan ajankohtaisista nais- ja tasa-arvopoliittisista teemoista.

*Pippurin
vuosikerta
2015*
4 numeroa

20
euroa

Pyydä ilmainen tutustumisnumero: lana.paju@vasemmistoliitto.fi

Naisen paikka on vasemmalla

VASEMMISTONAISTEN POLIITTINEN ASIAKIRJA

Tässä poliittisessa asiakirjassa esitellään Vasemmistonaisten poliittisia tavoitteita ja konkreettisia keinoja niiden saavuttamiseksi.

Asiakirjassa tarkastellaan yhteiskunnan sukupuolittuneita rakenteita erityisesti naisten kannalta. Näin siitä huolimatta, ettei jako miehiin ja naisiin vastaa jokaisen yksilön kokemusta ja että kahden sukupuolen järjestelmä jo sinänsä on eriarvosuutta ja hierarkioita luova rakennelma.

Vasemmistofeministinen näkemys tänään on, että luokkarakenteiden purkaminen - tai vain talouspolitiikkaan keskittyminen - ei riitä. Tai paremminkin, että niiden purkaminen ei onnistu, ellei myös tunnisteta esimerkiksi etnisen taustan, kielen, iän, seksuaalisen suuntautumisen ja terveyden eriarvosuutta luovia rakenteita. Sukupuoli kietoutuu jokaiseen näistä.

Vaikka eriarvostavia rakenteita on arjen pyörityksessä vaikea havaita, ne heijastuvat yksilöihin - mahdollisuuksiimme ja valintoihimme, suoraan meidän jokaisen arkeen. Esimerkiksi kuinka pitkään vanhempainvapaata pidetään ja kuka sitä käyttää, ei välttämättä olekaan "perheen oma vapaa valinta".

Onko syytä pohtia, mitkä rakenteet ja myytit vaikuttavat taustalla, kun lähes kaikki seksin ostajat ovat miehiä? Tai onko sillä yhteiskunnallista merkitystä, että koulussa tytöt valitsevat tekstiilityön ja pojat teknisen työn?

Näihin ja moniin muihin kysymyksiin asiakirja etsii vastauksia.

Kiinnostavia lukuhetkiä!

Vasemmistonaisten Valtikka

Vasemmistonaiset
VÄNSTERKVINNORNA